

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
VAIKO TEISIŲ APSAUGOS KONTROLIERIUS**

**PAŽYMA
DĖL VAIKŲ UGDYMO(SI) KONTAKTINIŲ BŪDŲ ATNAUJINIMO**

2021-09-24 Nr. (6.1/6.7-2021-36/30)PR-121

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė, reaguodama į gautus kreipimusis ir juose keliamus klausimus dėl kontaktinio ugdymo atnaujinimo problemų, atliko tyrimą dėl vaikų teisės į mokslą įgyvendinimo problemų.

Dėl pradinio ugdymo programos mokinių ugdymo organizavimo

Pareiškėjai atkreipė dėmesį, jog Lietuvos Respublikos Konstitucija kiekvienam vaikui garantuoja teisę į mokslą, tačiau, tik dalyje savivaldybių ir tik dalyje mokyklų vaikams atnaujinus pradinį ugdymą kontaktiniu būdu, yra diskriminuojami likusieji. Be minėto, problema ir ta, kad ne visoms mokyklų bendruomenėms yra žinomi kriterijai, pagal kuriuos atrenkamos mokyklos, galinčios atnaujinti kontaktinį pradinį ugdymą; susirūpinimą kelia, jog švietimo įstaigos, siekiančios atnaujinti kontaktinį pradinį ugdymą(si), galimai diskriminuojamos, įvertinus mokykloms ir kitiems paslaugų teikėjams taikomų reikalavimų veiklai vykdyti skirtumus (pavyzdžiui, parduotuvių, grožio salonų darbuotojams rekomenduojama testuotas, kai tuo tarpu į mokyklas sugrįžtantys vaikai ir jų tėvai testuojami privalomai); švietimo įstaigų darbuotojų, tėvų ir mokinių interesai nėra tinkamai atstovaujami Ekspertų taryboje; kt.

Pareiškėjų nuomone, susidariusi situacija demotyvuoja mokinius, jų tėvus ir mokytojus, todėl būtina visiems Lietuvos vaikams sudaryti vienodas sąlygas mokytis, suteikti mokyklų bendruomenėms visą reikalingą informaciją ir nustatyti aiškius kriterijus priimamiems sprendimams.

Dėl pagrindinio ugdymo programos ir vidurinio ugdymo programos III gimnazijos klasių mokinių ugdymo organizavimo

Daugiau nei 40-ies mokslininkų, medikų ir NVO kreipimesi atkreiptas dėmesys, jog:

- vaikų sveikata ir ugdymas nėra prioritetas valstybėje: naujame karantino ribojimų keitimo plane švelninimo priemonės numatytos prekybos vietoms, sporto klubams, lauko kavinėms, kultūros, pramogų renginiams, bet ne vaikų ir paauglių ugdymui; mokyklos vis dar lieka uždarytos (5-11 klasių mokiniams, taip pat daug pradinėjų klasių vaikų nėra grįžę į mokyklas) ir nesilaikoma Pasaulinės sveikatos organizaciją, UNESCO ir UNICEF konsultuojančių ekspertų (Technical Advisory Group, TAG) rekomendacijų COVID-19 sąlygomis mokyklas uždaryti paskiausiai, o atidaryti - pirmiausiai;

- šiais mokslo metais nėra planuojamas saugus mokinių sugrąžinimas, jam apskritai nėra ruošiamasi, nėra parengto (ministerijų kartu su ekspertais) ir visuomenei pristatyto mokyklų atidarymo plano, kuriame būtų numatyta, kada ir kaip moksleiviai gali būti SAUGIAI ugdomi kontaktiniu būdu (testuojant, reguliuojant mokinių skaičių, organizuojant ugdymą lauke ir pan.);

- kai vaikams nesudaromos galimybės žaisti, bendrauti su bendraamžiais ir ugdyti kompetencijas užklasiniuose veiklose, vaikai jaučiasi negirdimi, nesvarbūs. Vaikų poreikių netenkinimas trikdo raidą ir turi ilgalaikį žalojantį poveikį.

Susirūpinimą, pasak pareiškėjų, kelia ir sparčiai prastėjanti mokinių sveikata (www.e-etika.lt/mokslininkai-ir-nvo-praso-skubiai-imtis-priemoniu-del-vaiku-sveikatai-covid-19-sukeliam-susiusiu-su-technologiiu-naudojimu) ir tai, kad dėl užsitęsusio mokyklų uždarymo nėra užtikrinamas visavertis ugdymas.

Tyrimo metu nustatyta:

DĖL MOKINIŲ UGDYMO KONTAKTINIŲ BŪDŲ PAGAL PRADINIO UGDYMO PROGRAMĄ ATNAUJINIMO

1. Vaiko teisių apsaugos kontrolierė, siekdama surinkti tyrimui reikalingus objektyvius ir išsamius duomenis, susijusius su vaikų, ugdomų pagal pradinio ugdymo programą, teisės į mokslą įgyvendinimu atnaujinant kontaktinio ugdymo modelį, 2021 m. kovo 12 d. raštu Nr. (6.1-2021-36)2-206 ir 2021 m. kovo 22 d. raštu Nr. (6.1-2021-36)2-232 kreipėsi atitinkamai į Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministeriją bei į Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministeriją, prašydama pateikti paaiškinimus dėl susidariusios situacijos, taip pat, kartu, prašydama inicijuoti sprendimus ir imtis priemonių, kurios leistų visapusiškai užtikrinti vaikų gerovę. Be minėto, siekiant įvertinti savivaldybių patirtis, išanalizuoti savivaldybių priimtus sprendimus dėl pradinio ugdymo kontaktiniu būdu atnaujinimo (tuo atveju, jei pradinį ugdymą nuspręsta neatnaujinti – išnagrinėti tokio sprendimo priežastis), surinkti informaciją apie kitus kontaktinio pradinio ugdymo atnaujinimo proceso, testavimo prievolės įgyvendinimo užtikrinimo aspektus, apibendrinti gerosios savivaldybių praktikos pavyzdžius ir kt., 2021 m. kovo 15 d. raštu Nr. (6.1-2021-36)2-213 kreipėsi į visas 60 Lietuvos savivaldybių, prašydama pateikti išsamią informaciją aukščiau minėtais klausimais.

2. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Švietimo kokybės ir regioninės politikos departamentas 2021 m. kovo 26 d. raštu Nr. SR-1194 informavo vaiko teisių apsaugos kontrolierę, kad:

2.1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. kovo 17 d. nutarimu Nr. 157 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. lapkričio 4 d. nutarimo Nr. 1226 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“ pakeitimo“ (toliau – Vyriausybės nutarimas) nuo 2021 m. kovo 22 d. buvo leista grįžti į mokyklas 45 savivaldybių pradinukams, tačiau penkiolikoje jų (kur epidemiologinė situacija yra blogesnė, atvejų skaičius 100 tūkst. gyventojų per dvi savaites didesnis nei 200 atvejų) pradinukai mokysis nuotoliniu būdu arba grįš į mokyklas, atliekant tyrimą kaupinių metodu. Savivaldybėse, kuriose situacija geresnė, nebus privalomo tyrimo kaupinių metodu, bet jeigu savivaldybės norės, šį tyrimą galės taikyti.

2.2. Atsižvelgdama į epidemiologinę situaciją sprendimus dėl mokinių grįžimo į mokyklas priima Vyriausybė – 45 savivaldybių teritorijose esančiose ugdymo įstaigose leista ugdymą pagal pradinio ugdymo programą vykdyti mišriu būdu, užtikrinant valstybės lygio ekstremaliosios situacijos operacijų vadovo nustatytas asmenų srautų valdymo, saugaus atstumo laikymosi ir kitas būtinas visuomenės sveikatos saugos, higienos, asmenų aprūpinimo būtinosiomis asmeninėmis apsaugos priemonėmis sąlygas. Likusiose 15 savivaldybių, kuriuose sergamumas koronavirusu per pastarąsias 14 dienų 100 tūkst. gyventojų viršija 200 atvejų, pradinėms klasėms tęsiamas nuotolinis ugdymas arba šių savivaldybių administracijų pasirinktose ugdymo įstaigose vykdomas mišriu būdu, periodiškai jose atliekant pagal pradinio ugdymo programą ugdomų mokinių namų ūkių ir įstaigose kontaktiniu būdu dirbančių darbuotojų bandomąjį profilaktinį tyrimą COVID-19 ligai (koronaviruso infekcijai) diagnozuoti ir užtikrinant valstybės lygio ekstremaliosios situacijos operacijų vadovo nustatytas asmenų srautų valdymo, saugaus atstumo laikymosi ir kitas būtinas visuomenės sveikatos saugos, higienos, asmenų aprūpinimo būtinosiomis asmeninėmis apsaugos priemonėmis sąlygas.

2.3. Teisę atlikti tyrimą kaupinių metodu suteikė Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija. Grįžimas į kontaktinį ugdymą tik savanoriškas ir rekomenduojamas.

2.4. Vyriausybės priimami nutarimai, sveikatos apsaugos ministro – valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovo sprendimai priimami, skelbiami (<https://www.e-tar.lt>) ir įsigalioja teisės aktų nustatyta tvarka. Už Vyriausybės priimtų nutarimų ir sveikatos apsaugos ministro – valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovo sprendimų įgyvendinimą, organizuojant švietimo įstaigų darbą, laikantis nustatytų karantino sąlygomis reikalavimų, yra atsakingi mokyklų vadovai.

2.5. Visa svarbiausia informacija apie koronavirusą (COVID-19) yra skelbiama interneto svetainėje <https://koronastop.lrv.lt/>, taip pat Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos interneto svetainėje <https://www.smm.lt/web/lt/naujienuos/svietimas-covid-19-salvgomis>, aktualią informaciją apie kaupinių tyrimo organizavimą ugdymo įstaigose galima rasti: <https://www.vilniussveikiau.lt/informacija-ugdymo-istaigoms/>.

2.6. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija reguliariai teikia aktualią informaciją, susijusią su COVID-19 situacijos valdymu, savivaldybių administracijų vadovams, švietimo padalinių vadovams bei mokyklų vadovams elektroniniu paštu, organizuodama nuotolinius vaizdo susitikimus, konferencijas bei diskusijas.

2.7. 2021 m. kovo 15 d. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija kartu su Sveikatos apsaugos ministerija, Vilniaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuru bei Vilniaus miesto savivaldybės administracija organizavo susitikimą su savivaldybės administracijos vadovais ir vadovais mokyklų, kurios pareiškė pageidavimą dalyvauti bandomajame PGR tyrime kaupinių metodu, užtikrinant valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovo nustatytas asmenų srautų valdymo, saugaus atstumo laikymosi ir kitas būtinas visuomenės sveikatos saugos, higienos, asmenų aprūpinimo būtinosiomis asmeninėmis apsaugos priemonėmis sąlygas.

2.8. Priimant sprendimus dėl ugdymo proceso organizavimo ypatumų konkrečioje mokykloje, sprendžia įstaigos vadovas pagal priimtus mokyklos bendruomenės susitarimus (Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 59 straipsnio 8 dalies 3 punktas; 2019-2020 ir 2020-2021 m. m. pradinio ugdymo programos bendrasis ugdymo planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. balandžio 15 d. įsakymu Nr. V-413), derindamas su steigėju nustatytą sąlygų kontekste.

Dažniausiai pasitaikantys nesklandumai dėl mišraus pradinio ugdymo atnaujinimo mokyklų vadovams kyla dėl kai kurių Vyriausybės nutarime pateiktų nuostatų interpretavimo, netikslios mokyklų vadovų informacijos teikimo mokinių tėvams, tėvų skirtingo suvokimo apie mišraus ugdymo organizavimo metodų taikymo galimybes (ypač kaimiškose vietovėse), logistikos nesklandumai dėl bandomųjų profilaktinių tyrimų COVID-19 ligai (koronaviruso infekcijai) diagnozuoti ir pan.

Kylantys nesklandumai sprendžiami nuolat konsultuojant telefonu, el. paštu tiek mokyklų vadovus, mokyklų bendruomenes, tiek mokinių tėvus dėl jiems kylančių klausimų, padedant susirasti aktualią informaciją.

2.9. Sprendimus dėl COVID-19 situacijos valdymo priemonių priima Vyriausybė kartu su sveikatos apsaugos ministru – valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovu, atsižvelgdami į epidemiologinę padėtį ir sergamumo rodiklius savivaldybėse.

Sveikatos ekspertų taryba buvo suformuota Lietuvos Respublikos Prezidento G. Nausėdos iniciatyva visuomeniniais pagrindais. Į minėtos Sveikatos ekspertų tarybos sudėtį įeina įvairių sričių atstovai: aukštųjų mokyklų mokslininkai, medicinos darbuotojai ir kt. specialistai. Minėta ekspertų taryba analizuoja, vertina ir atsakingoms institucijoms teikia rekomendacijas dėl viruso plitimo stabdymo.

Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos nuomone, sudarytos grupės narių atstovavimas yra pakankamas siekiant užtikrinti vaikų teisių užtikrinimo poreikį.

2.10. 2021 m. vasario 10 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė pritarė laipsniško taikomų karantino režimo ribojimų keitimo planui. Karantino ribojimai bus švelninami ir savivaldybių, ir nacionaliniu lygiu, atsižvelgiant į pasikeitusią epidemiologinę situaciją šalyje.

Plane numatyta, kad susirgimų skaičiui pasiekus 150-200 atvejų 100 tūkst. gyventojų per 14 d. ir teigiamų testų skaičiui esant 4-10 proc., pradinis ugdymas būtų organizuojamas kontaktiniu arba mišriu būdu, užtikrinant sveikatos apsaugos ministro – valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovo sprendimų reikalavimus ir testavimą bei vakcinuojant pedagogus prioriteto tvarka.

Švietimo, mokslo ir sporto ministerija jaučia švietimo bendruomenės poreikį kaip galima greičiau atnaujinti pradinių klasių mokinių ir abiturientų ugdymą įprastu kontaktiniu būdu, tačiau tai priklauso nuo to, kaip seksis kovoti su virusu, kaip gerės epidemiologinė padėtis.

Epidemiologinė situacija yra stebima ir Vyriausybės sprendimai yra nuolat atnaujinami bei koreguojami.

3. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija 2021 m. balandžio 6 d. raštu Nr. (10.2.3.4Mr-411)10-2201 informavo vaiko teisių apsaugos kontrolierę, kad:

3.1. Nosies lanų tepinėlių ėminių kaupinių tyrimas SARS-CoV-2 (2019-nCoV) RNR nustatyti tikralaikės PGR metodu, kai ėminiai ėminių paėmimo vietoje grupuojami toje pačioje virusologinėje terpėje (toliau – kaupinių PGR tyrimas) buvo pilotuojamas 2021 m. vasario – kovo mėnesiais Vilniaus miesto savivaldybės pasirinktose ugdymo įstaigose ir įmonėse. Atliekant pilotinį tyrimą buvo identifikuotas poreikis atlikti programavimo darbus asmenų, kurie turi sudaryti kaupinį, duomenų registracijai, kadangi tokio grupinio pobūdžio metodikos anksčiau nebuvo taikomos šalyje. Pilotiniame tyrime dalyvavusių ugdymo įstaigų patirtys buvo pristatytos visoms savivaldybėms ir, įvardijant, kad registravimo sistemos tobulinimo darbai truks ne mažiau kaip 4 savaites, savivaldybėms buvo išplatintas kvietimas su prašymu išreikšti poreikį dalyvauti bandomajame savanoriškame profilaktiniame tyrime ir tokiomis sąlygomis sudaryti galimybę vykdyti pradinį ugdymą mišriu būdu.

Nacionalinės registravimo testuotis sistemos tobulinimo darbai jau yra baigiami vykdyti ir tai neabejotinai supaprastins mokyklų darbą organizuojant kaupinių PGR tyrimus.

3.2. Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikų laboratorija buvo pirmoji, validavusi kaupinių PGR tyrimą. Naujai validuotam metodui taikyti kitose laboratorijos buvo būtinas verifikavimo procesas. Šiuo metu metodo taikymą yra verifikavusios 13 laboratorijų. Atsižvelgiant į tyrime naudojamus reagentus ir laboratorijų galimybes, šio metodo nenumatoma taikyti visose asmens sveikatos priežiūros įstaigose, kurios turi laboratorijas.

Be anksčiau nurodytų aplinkybių, kurios yra reikalingos kaupinių PGR tyrimui, pažymėtina, kad mokyklose toks tyrimas taikomas savanoriškai, todėl būtina gauti kiekvieno mokinio tėvų sutikimą, taip pat kiekvieną mokyklos bendruomenę šviesti, informuoti, motyvuoti dalyvauti bandomajame profilaktiniame tyrime, o tai yra didelis administracinis ir organizacinis darbas. Taip pat šiuo metu savivaldybės vykdo vakcinacijos procesą, privalomai ir savanoriškai testuoja savivaldybės gyventojus, todėl turi ribotas galimybes skirti asmens sveikatos priežiūros specialistus kaupinių PGR tyrimui. Atsižvelgdama į tai, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija yra parengusi ir Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų informacinės sistemos Projektų registravimo posistemėje sistemoje derinimui pateikusi Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymo „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gruodžio 30 d. įsakymo Nr. V- 1035/ISAK-2680 „Dėl Visuomenės sveikatos priežiūros organizavimo mokykloje tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ projektą, kuriuo numatoma visuomenės sveikatos specialistams suteikti teisę, esant nepalankiai epidemiologinei situacijai, organizuoti ėminių paėmimo ligos nustatymo tyrimui ir (ar) savitestavimą mokyklos bendruomenės nariams.

Pabrėžtina, kad sklandžiam kontaktinio pradinio klasių mokinių ugdymo atnaujinimui būtinos ne tik anksčiau išvardintos sąlygos, tačiau ir savivaldybės administracijos, mokyklos bendruomenės įsitraukimas.

3.3. Karantino režimas Lietuvos Respublikoje paskelbtas ir konkretus karantino režimas patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. lapkričio 4 d. nutarimu Nr. 1226 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“ (toliau – Nutarimas). Nutarime nustatytos specialios asmenų darbo, gyvenimo, poilsio, judėjimo sąlygos, apribojimai ir tvarka bei ūkinės ir kitokios veiklos sąlygos, apribojimai ir tvarka yra grindžiami Lietuvos Respublikos žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymu ir jais siekiama riboti COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) plitimą.

Vyriausybė, atsižvelgdama į kai kurių savivaldybių teritorijose stebimą COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) atvejų mažėjimą, įtvirtino galimybę nuo 2021 m. kovo 22 d. savivaldybėse, kuriose 14 dienų COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) sergamumo rodiklis 100 000 gyventojų yra mažiau kaip 200 atvejų, nustatyti švelnesnes karantino režimo priemones nei visoje šalyje, t. y. šių savivaldybių teritorijose esančiose ugdymo įstaigose ugdymą pagal pradinio ugdymo programą leista vykdyti mišriu būdu, užtikrinant valstybės lygio ekstremaliosios

situacijos operacijų vadovo nustatytas asmenų srautų valdymo, saugaus atstumo laikymosi ir kitas būtinas visuomenės sveikatos saugos, higienos, asmenų aprūpinimo būtinosiomis asmeninėmis apsaugos priemonėmis sąlygas (Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2021 m. kovo 17 d. nutarimas Nr. 157 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. lapkričio 4 d. nutarimo Nr. 1226 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“ pakeitimo“). Savivaldybės, kuriose nustatytos švelnesnės karantino režimo priemonės negu visoje šalyje, įvardintos Nutarimo 21 punkte.

Nutarimo 21 punkte nenurodytų savivaldybių teritorijose esančiose ugdymo įstaigose ugdymas pagal pradinio ugdymo programą vykdomas nuotoliniu būdu arba šių savivaldybių administracijų pasirinktose ugdymo įstaigose vykdomas mišriu būdu, periodiškai jose atliekant pagal pradinio ugdymo programą ugdomų mokinių namų ūkių ir įstaigose kontaktiniu būdu dirbančių darbuotojų bandomąjį profilaktinį tyrimą COVID-19 ligai (koronaviruso infekcijai) diagnozuoti ir užtikrinant valstybės lygio ekstremaliosios situacijos operacijų vadovo nustatytas asmenų srautų valdymo, saugaus atstumo laikymosi ir kitas būtinas visuomenės sveikatos saugos, higienos, asmenų aprūpinimo būtinosiomis asmeninėmis apsaugos priemonėmis sąlygas. Bandomojo savanoriško profilaktinio tyrimo ugdymo įstaigose organizavimą, koordinavimą ir vykdymą reglamentuoja Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro, valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovo 2021 m. kovo 12 d. sprendimas Nr. V-513 „Dėl pavedimo organizuoti, koordinuoti ir vykdyti bandomąjį savanorišką profilaktinį tyrimą ugdymo įstaigose“ (toliau – Sprendimas Nr. V-513). Atsižvelgiant į tai, kad Nutarimo 21 punkte nenurodytų savivaldybių teritorijose 14 dienų COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) sergamumo rodiklis 100 000 gyventojų yra didesnis kaip 200 atvejų, mokinių, jų namų ūkių ir mokyklose kontaktiniu būdu dirbančių darbuotojų testavimas jose yra būtina COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) valdymo priemonė, siekiant laiku nustatyti COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) atvejus, izoliuoti juos ir užkirsti kelią šios ligos plitimui.

3.4. Privalomojo sveikatos tikrinimo dėl užkrečiamųjų ligų pagrindai įvirtinti Lietuvos Respublikos žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymu. Lietuvos Respublikos Seimui 2021 m. kovo 23 d. pritarus, Žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymas buvo papildytas nuostatomis, įgalinančiomis Lietuvos Respublikos Vyriausybę nustatyti darbų ir veiklos sričių, kuriose leidžiama dirbti darbuotojams, pasitikrinusiems ir (ar) periodiškai besitikrinantiems, ar neserga užkrečiamąja liga, dėl kurios yra paskelbta valstybės lygio ekstremalioji situacija ir (ar) karantinas, sąrašą.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. kovo 26 d. nutarimu Nr. 178 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 7 d. nutarimo Nr. 544 „Dėl Darbų ir veiklos sričių, kuriose leidžiama dirbti darbuotojams, tik iš anksto pasitikrinusiems ir vėliau periodiškai besitikrinantiems, ar neserga užkrečiamosiomis ligomis, sąrašo ir šių darbuotojų sveikatos tikrinimosi tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo“ mažmeninės prekybos srityje dirbantiems darbuotojams, grožio paslaugų teikimo veiklą vykdančioms darbuotojams nustatyta prievolė pasitikrinti, ar neserga užkrečiamąja liga, dėl kurios paskelbta valstybės lygio ekstremalioji situacija ir (ar) karantinas, prieš pradėdant dirbti ir (ar) vykdyti veiklą ir (ar) atnaujinant veiklą.

3.5. Nepriklausomų ekspertų patariamoji taryba buvo sudaryta Ministro Pirmininko 2020 m. gruodžio 18 d. potvarkiu Nr. 183.

4. Iš visų savivaldybių administracijų gavus informaciją, įvertinus surinktus duomenis ir juos išanalizavus bei apibendrinus, paaiškėjo šios žemiau nurodytos aplinkybės, susijusios su pradinių klasių mokinių sugrįžimu į mokyklas mokytis kontaktiniu būdu:

4.1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. kovo 3 d. nutarimu Nr. 128 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. lapkričio 4 d. nutarimo Nr. 1226 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“ pakeitimo“ Vilniaus miesto savivaldybės administracijos pasirinktose ugdymo įstaigose buvo leista nuo 2021 m. vasario 22 d. iki 2021 m. kovo 31 d. ugdymą pagal pradinio ugdymo programą vykdyti mišriu būdu (periodiškai jose atliekant pagal pradinio ugdymo programą ugdomų mokinių namų ūkių ir įstaigose kontaktiniu būdu dirbančių darbuotojų bandomąjį profilaktinį tyrimą COVID-19 ligai (koronaviruso infekcijai) diagnozuoti ir užtikrinant valstybės lygio ekstremaliosios situacijos operacijų vadovo nustatytas asmenų srautų valdymo,

saugaus atstumo laikymosi ir kitas būtinas visuomenės sveikatos saugos, higienos, asmenų aprūpinimo būtinosiomis asmeninėmis apsaugos priemonėmis). Kontaktinis pradinis mokinių ugdymas pirmiausia buvo atnaujintas Vilniaus kunigaikščio Gedimino progimnazijoje, o vėliau, sekant šiuo pavyzdžiu, atsižvelgiant į epidemiologinę situaciją, pasiūlytas įgyvendinti ir kitose savivaldybėse.

4.2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 146 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. lapkričio 4 d. nutarimo Nr. 1226 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“ pakeitimo“ papildomai buvo paskelbtos dar 25 savivaldybių administracijos (Akmenės rajono, Alytaus miesto, Birštono, Biržų rajono, Kauno miesto, Kazlų Rūdos, Klaipėdos miesto, Klaipėdos rajono, Kretingos rajono, Marijampolės, Mažeikių rajono, Pakruojo rajono, Palangos miesto, Panevėžio rajono, Plungės rajono, Radviliškio rajono, Raseinių rajono, Rietavo, Šakių rajono, Šalčininkų rajono, Šiaulių miesto, Širvintų rajono, Švenčionių rajono, Vilkaviškio rajono, Vilniaus miesto ir Vilniaus rajono), galinčios nuo 2021 m. vasario 22 d. iki 2021 m. kovo 31 d. savo pasirinktose mokyklose vykdyti ugdymą pagal pradinio ugdymo programą mišriu būdu (periodiškai jose atliekant profilaktinius tyrimus ir kt.).

4.3. Remiantis Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos 2021 m. kovo 10 d. paskelbtais duomenimis, kontaktinį pradinį ugdymą atnaujinti nuo 2021 m. kovo 15 d. išreiškė 25¹ savivaldybės (Akmenės rajono, Alytaus miesto, Birštono, Biržų rajono, Kauno miesto, Kazlų Rūdos, Klaipėdos miesto, Klaipėdos rajono, Kretingos rajono, Marijampolės, Mažeikių rajono, Pakruojo rajono, Palangos miesto, Panevėžio rajono, Plungės rajono, Radviliškio rajono, Raseinių rajono, Rietavo, Šakių rajono, Šalčininkų rajono, Šiaulių miesto, Širvintų rajono, Švenčionių rajono, Vilkaviškio rajono, Vilniaus miesto ir Vilniaus rajono savivaldybėse) ir 59 mokyklos.

Visgi vaiko teisių apsaugos kontrolierės atliekamo tyrimo metu gauta medžiaga atskleidė, jog ne visos norą atnaujinti kontaktinį pradinį mokinių ugdymą pareiškusios savivaldybės faktiškai sugrąžino į mokyklas vaikus mokytis pagal pradinio ugdymo programas nuo 2021 m. kovo 15 d. Dalyje šių aukščiau nurodytų savivaldybių (pavyzdžiui, Alytaus miesto, Birštono, Biržų rajono, Kazlų Rūdos, Kretingos rajono, Pakruojo rajono, Radviliškio rajono ir kt. savivaldybės) mokyklos veiklą visgi pradėjo vykdyti tik Lietuvos Respublikos Vyriausybės sprendimu² nuo 2021 m. kovo 22 d. panaikinus prievolę atitinkamų 45 savivaldybių teritorijose esančiose ugdymo įstaigose atlikti mokinių namų ūkių ir įstaigose kontaktiniu būdu dirbančių darbuotojų bandomąjį profilaktinį tyrimą COVID-19 ligai (koronaviruso infekcijai) diagnozuoti³. Kitose savivaldybėse, kuriose išliko privalomas testavimas, kontaktinis pradinis mokinių ugdymas buvo atnaujintas dar vėliau (pavyzdžiui, Šalčininkų rajono savivaldybėje tik nuo 2021 m. balandžio 9 d. vaikų ugdymas kontaktiniu būdu buvo atnaujintas vos 1 (vienoje) ugdymo įstaigoje, nes kitų mokyklų bendruomenių tėvai atsisakė atlikti profilaktinius tyrimus (testavimui nepritarė 80 proc. tėvų); Klaipėdos miesto savivaldybėje 2 nevalstybinės pradinį ugdymą įgyvendinančios mokyklos veiklą atnaujino nuo 2021 m. kovo 24 d., o 1 (nevalstybinė) – nuo 2021 m. kovo 29 d.).

4.4. Remiantis savivaldybių pateiktais duomenimis vaiko teisių apsaugos kontrolierei, situacija 2021 m. kovo mėnesio pabaigoje buvo ši (žr. žemiau pateikiamą lentelę):

¹ Remiantis Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos 2021 m. kovo 10 d. paskelbta informacija - https://www.smm.lt/web/lt/pranesimai_spaudai/naujienos_1/pradinukai-beveik-puseje-savivaldybiu-gales-mokytis-misriu-budu

² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. kovo 17 d. nutarimas Nr. 157 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. lapkričio 4 d. nutarimo Nr. 1226 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“ pakeitimo“

³ Pastaba: Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. kovo 17 d. nutarimu Nr. 157 iš viso 45 savivaldybių (Akmenės rajono, Alytaus miesto, Alytaus rajono, Anykščių rajono, Birštono, Biržų rajono, Druskininkų, Elektrėnų, Ignalinos rajono, Jonavos rajono, Joniškio rajono, Jurbarko rajono, Kaišiadorių rajono, Kalvarijos, Kauno miesto, Kauno rajono, Kazlų Rūdos, Kelmės rajono, Kėdainių rajono, Klaipėdos rajono, Kretingos rajono, Lazdijų rajono, Mažeikių rajono, Molėtų rajono, Pagėgių, Pakruojo rajono, Palangos miesto, Pasvalio rajono, Plungės rajono, Prienų rajono, Radviliškio rajono, Raseinių rajono, Rietavo, Rokiškio rajono, Skuodo rajono, Šakių rajono, Šiaulių miesto, Šiaulių rajono, Šilalės rajono, Šilutės rajono, Tauragės rajono, Telšių rajono, Ukmergės rajono, Vilkaviškio rajono, Zarasų rajono savivaldybėse) ugdymo įstaigose, vykdančiose ugdymą pagal pradinio ugdymo programą, panaikinta prievolė dėl profilaktinio testavimo.

Pastaba.

- Iki įsigaliojant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. kovo 17 d. nutarimui Nr. 157 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. lapkričio 4 d. nutarimo Nr. 1226 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“ pakeitimo“ (toliau – Nutarimas Nr. 157), tik labai maža dalis savivaldybių mokyklų bendruomenių sutiko atlikti profilaktinius namų ūkių tyrimus koronaviruso infekcijai diagnozuoti. Nelikus privalomo reikalavimo atitinkamose savivaldybėse (iš viso 45-iose) taikyti testavimą, praktiškai visos šių savivaldybių mokyklos atnaujino kontaktinį pradinį klasių mokinių ugdymą.
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. balandžio 7 d. nutarimu Nr. 216 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. lapkričio 4 d. nutarimo Nr. 1226 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“ pakeitimo“ (toliau – Nutarimas Nr. 216) buvo pakeistas 2¹ punktas, papildant ankstesniu nutarimu patvirtintą sąrašą savivaldybėmis (Klaipėdos miesto, Kupiškio rajono, Neringos, Skuodo rajono ir Utenos rajono savivaldybės), kuriose taip pat neliko privalomo reikalavimo atlikti profilaktinį tyrimą koronaviruso infekcijai diagnozuoti.

Savivaldybė	Mokyklų, įgyvendinančių pradinį ugdymą, skaičius	Kontaktinį ugdymą atnaujinusių mokyklų skaičius	Ugdymo atnaujinimo data	Pastabos
Akmenės rajono savivaldybė	5	Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos		Namų ūkių testavimui pritarė tik 1 klasės tėvai. Savivaldybėje buvo reikalingas 100 proc. tėvų sutikimas dėl profilaktinio tyrimo
Alytaus miesto savivaldybė	12	Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos		Iki Nutarimo Nr. 157 įsigaliojimo kontaktinį pradinį klasių mokinių ugdymą planavo atnaujinti tik 1 (viena) mokykla – Alytaus Šv. Benedikto gimnazija (pagal pirminę apklausą dėl profilaktinio namų ūkių tyrimo buvo sutikę 76 proc. tėvų).
Alytaus rajono savivaldybė	6	Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos		Iki Nutarimo Nr. 157 įsigaliojimo nė vienos įstaigos bendruomenė nepareiškė noro grįžti prie kontaktinio pradinį klasių mokinių ugdymo
Anykščių rajono savivaldybė	5	Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos		Iki Nutarimo Nr. 157 įsigaliojimo nė vienos įstaigos bendruomenė nepareiškė noro grįžti prie kontaktinio pradinį klasių mokinių ugdymo

Birštono savivaldybė	1	Mokykla kontaktinį pradinių klasių mokinių ugdymą atnaujino nuo 2021 m. kovo 22 d.	80 proc. tėvų buvo pritarę namų ūkių profilaktiniam tyrimui koronaviruso infekcijai diagnozuoti.
Biržų rajono savivaldybė	6	Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos	Iki Nutarimo Nr. 157 įsigaliojimo kontaktinį pradinių klasių mokinių ugdymą atnaujinti buvo planuojama tik 1 (vienoje) Biržų Kaštonų pagrindinės mokyklos klasėje (88 proc. šios klasės tėvų sutiko su profilaktiniu namų ūkių testavimu).
Druskininkų savivaldybė	4	Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos	
Elektrėnų savivaldybė	-	Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos	
Ignalinos rajono savivaldybė	-	Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos	
Jonavos rajono savivaldybė	-	Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos	
Joniškio rajono savivaldybė	-	Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos	
Jurbarko rajono savivaldybė	56 pradinių klasių komplektai	Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos	Iki Nutarimo Nr. 157 įsigaliojimo nė vienos įstaigos bendruomenė nepareišė noro grįžti prie kontaktinio pradinių klasių mokinių ugdymo
Kaišiadorių rajono savivaldybė	8	Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos	Iki Nutarimo Nr. 157 įsigaliojimo nė vienos įstaigos bendruomenė nepareišė noro grįžti prie kontaktinio pradinių klasių mokinių ugdymo

Kalvarijos savivaldybė	7	Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos		Iki Nutarimo Nr. 157 įsigaliojimo daugiau kaip pusė įstaigų bendruomenių tėvų nesutiko dėl profilaktinio namų ūkių tyrimo
Kauno miesto savivaldybė	68 (iš jų - 13 privačių ir pavaldžių ŠMSM)	Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos		4 ugdymo įstaigos (iš jų – 3 privačios mokyklos) buvo pasirengusios pradėti kontaktinį pradinį klasių mokinių ugdymą periodiškai testuojantis
Kauno rajono savivaldybė	-	Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos		
Kazlų Rūdos savivaldybė	7	Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos		99 proc. vaikų sugrįžo mokyti į mokyklas
Kėdainių rajono savivaldybė	13	Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos		Tik 30.5 proc. pradinį klasių mokinių tėvų buvo pritarę periodiškam testavimui, todėl ugdymas mišriu būdu iki Nutarimo Nr. 157 įsigaliojimo nebuvo numatytas atnaujinti
Kelmės rajono savivaldybė		Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos		Pritariančių profilaktiniam namų ūkių tyrimui buvo nuo 5 proc. iki 35 proc. mokyklų bendruomenių tėvų
Klaipėdos miesto savivaldybė	29 (iš jų – 5 nevalstybinės)	3 nevalstybinės mokyklos	2 ugdymo įstaigos veiklą pradėjo 2021 m. kovo 24 d., dar 1 mokykla – 2021 m. kovo 29 d.	Įsigaliojus nuo 2021 m. balandžio 12 d. Nutarimo Nr. 216 nuostatomis, ugdymą atnaujino visos mokyklos
Klaipėdos rajono savivaldybė	14	Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos		Iš viso 4 ugdymo įstaigos buvo išreiškusios norą grįžti į mokyklą mokyti kontaktiniu būdu įgyvendinant prievolę atlikti profilaktinius tyrimus koronaviruso infekcijai diagnozuoti

Kretingos rajono savivaldybė	13	Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos	3 mokyklose (8 klasėse) buvo planuojama atnaujinti mišrų ugdymą nuo 2021 m. kovo 22 d. įgyvendinant prievolę atlikti profilaktinius tyrimus koronaviruso infekcijai diagnozuoti. Šiam sprendimui atitinkamose mokyklose (klasėse) buvo pritarę 65-80 proc. mokinių tėvų Nuo 2021 m. kovo 22 d. į mokyklas grįžo 98 proc. mokinių, ugdomų pagal pradinio ugdymo programą
Kupiškio rajono savivaldybė	-	Nuo 2021 m. balandžio 12 d. įsigaliojus Nutarimo Nr. 216 nuostatomis, ugdymą atnaujino visos mokyklos	
Lazdijų rajono savivaldybė		Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos	Pritariančių profilaktiniam namų ūkių tyrimui buvo tik 18.3 proc. šeimų
Marijampolės savivaldybė	13	1 2 1 1 Iš viso: 5	2021-03-22 2021-03-29 2021-04-12 2021-04-14
Mažeikių rajono savivaldybė	16	Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos	Pritariančių profilaktiniam namų ūkių tyrimui buvo 40 proc. mokinių tėvų
Molėtų rajono savivaldybė	4	Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos	
Neringos savivaldybė	1	Kontaktinis visų pradinėjų klasių mokinių ugdymas atnaujintas nuo 2021 m. balandžio 12 d., įsigaliojus Nutarimo Nr. 216	Buvo priimtas sprendimas, kad, norint atnaujinti kontaktinį pradinėjų klasių mokinių ugdymą, reikalingas

		nuostatomis (nelikus privalomai reikalingo atlikti profilaktinio tyrimo kontaktiniam ugdymui organizuoti		100 proc. mokinių tėvų pritarimas dėl profilaktinio namų ūkių tyrimo
Pagėgių savivaldybė	4	Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos		Norą atnaujinti mišrų ugdymą nuo 2021 m. kovo 22 d. įgyvendinant prievolę atlikti profilaktinius tyrimus koronaviruso infekcijai diagnozuoti buvo pareiškusios 3 (trys) Pagėgių savivaldybės Vikiškių Johaneso Borbrovskio gimnazijos klasės
Pakruojo rajono savivaldybė	7	Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos		Visos mokyklos planavo atnaujinti pradinį ugdymą kontaktiniu būdu nuo 2021 m. kovo 25 d., tačiau, įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, atnaujino anksčiau
Palangos miesto savivaldybė	4	Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos		Tik Palangos Šventosios pagrindinės mokyklos bendruomenė buvo išreiškusi sutikimą atlikti namų ūkių profilaktinius tyrimus koronaviruso infekcijai diagnozuoti, tačiau, įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, pradinio ugdymo veikla kontaktiniu būdu buvo atnaujinta visose mokyklose
Panevėžio miesto savivaldybė	15 (iš jų: 13 savivaldybės, 2 – ne savivaldybės pavaldumo)	4	Nuo 2021 m. balandžio 12 d.	72,2 proc. mokinių tėvų sutiko dėl namų ūkių profilaktinio tyrimo koronaviruso infekcijai diagnozuoti
Panevėžio rajono savivaldybė	15	4 6 2	Nuo 2021-03-22 Nuo 2021-04-12 2021 m. balandį	Kontaktiniam pradinį klasių mokinių ugdymui atnaujinti buvo reikalingas iš pradžių 70 proc. mokinių tėvų pritarimas namų ūkių profilaktiniam tyrimui koronaviruso infekcijai

				diagnozuoti, nuo 2021 m. balandžio 2 d. – 60 proc. tėvų pritarimas
Pasvalio rajono savivaldybė	7	Kontaktinis pradinė klasių mokinių ugdymas visose mokyklose atnaujintas nuo 2021 m. kovo 24 d.		
Plungės rajono savivaldybė		Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos		
Prienujų rajono savivaldybė		Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos		Didžioji dalis šeimų nesutiko su sąlyga atlikti profilaktinius namų ūkio tyrimus koronaviruso infekcijai diagnozuoti, todėl tik įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis vaikai grįžo į mokyklas mokytis pagal pradinio ugdymo programas kontaktiniu būdu
Radviliškio rajono savivaldybė	10	Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos		
Raseinių rajono savivaldybė		Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos		
Rietavo savivaldybė		Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos		
Rokiškio rajono savivaldybė		Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos		Sutikimą atlikti namų ūkių profilaktinius tyrimus koronaviruso infekcijai diagnozuoti buvo išreiškę 2 mokyklos (3 klasės). Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, pradinio ugdymo veikla kontaktiniu būdu buvo atnaujinta visose mokyklose

Skuodo rajono savivaldybė		Kontaktinis visų pradinėjų klasių mokinių ugdymas atnaujintas nuo 2021 m. balandžio 12 d., įsigaliojus Nutarimo Nr. 216 nuostatomis (nelikus privalomai reikalingo atlikti profilaktinio tyrimo kontaktiniam ugdymui organizuoti)		Pradiniame etape mokyklų vadovai nespėjo aptarti su mokyklų bendruomenėmis pradinėjų klasių mokinių ugdymo atnaujinimo kontaktiniu būdu sąlygų
Šakių rajono savivaldybė	10	Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos		
Šalčininkų rajono savivaldybė	18	1	Nuo 2021 m. balandžio 9 d.	Daugelis šeimų atsisakė atlikti profilaktiniu namų ūkio tyrimus koronaviruso infekcijai diagnozuoti
Šiaulių miesto savivaldybė		Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos		Sutikimą atlikti namų ūkių profilaktinius tyrimus koronaviruso infekcijai diagnozuoti buvo išreiškusi tik 1 (vienos) mokyklos bendruomenė. Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, pradinio ugdymo veikla kontaktiniu būdu buvo atnaujinta visose mokyklose
Šiaulių rajono savivaldybė		Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos		Tik apie 20 proc. mokinių tėvų buvo sutikę atlikti namų ūkių profilaktinius tyrimus koronaviruso infekcijai diagnozuoti
Šilalės rajono savivaldybė		Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos		Nuo 03-22 į mokyklas mokytiis kontaktiniu būdu sugrįžo 93.34 proc. vaikų. Iki įsigaliojant Nutarimui Nr. 157 buvo planuojama grįžti į mokyklas nuo 2021 m. kovo 29 d. arba po pavasario atostogų (nuo 2021 m. balandžio 12 d.)
Šilutės rajono savivaldybė		Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo		Vykdam apklausas buvo gauta informacija, jog

		22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos		daugelis tėvų nesutinka atlikti profilaktinius namų ūkių tyrimus
Širvintų rajono savivaldybė	5			Širvintų pradinės mokyklos 1 (viena) klasė, kurioje 100 proc. mokinių tėvų pritarė namų ūkio profilaktiniam tyrimui, planuoja artimiausiu metu atnaujinti kontaktinį ugdymą
Švenčionių rajono savivaldybė	5	3 2	Nuo 2021-03-22 Nuo 2021-04-12	
Tauragės rajono savivaldybė	8	Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatoms, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos, išskyrus Tauragės Tarailių progimnaziją, kuri dėl pastato specifikos neturėjo galimybių užtikrinti saugų visų mokinių grįžimo mokyti kontaktiniu būdu		Sutikimą atlikti namų ūkių profilaktinius tyrimus koronaviruso infekcijai diagnozuoti buvo išreiškusios 3 (trijų) mokyklų bendruomenės, tačiau Tauragės rajono gydymo įstaigos nebūtų turėjusios galimybių periodiškai mokyklose atlikti profilaktinius tyrimus
Telšių rajono savivaldybė		Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatoms, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos		Iki Nutarimo Nr. 157 įsigaliojimo nė vienos įstaigos bendruomenė nepritarė profilaktiniam tyrimui koronaviruso infekcijai diagnozuoti
Trakų rajono savivaldybė	3			Mokyklų bendruomenės nesutiko atnaujinti kontaktinio pradinių klasių mokinių ugdymo mišriu būdu, užtikrinant profilaktinį testavimą.
Ukmergės rajono savivaldybė	11	Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatoms, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos		Iki įsigaliojant Nutarimui Nr. 157, priklausomai nuo mokyklos nuo 10 proc. iki 64 proc. šeimų buvo sutikusios atlikti profilaktinį tyrimą koronaviruso infekcijai diagnozuoti
Utenos rajono savivaldybė	10			Profilaktiniam tyrimui koronaviruso infekcijai

		Kontaktinis visų pradinių klasių mokinių ugdymas atnaujintas nuo 2021 m. balandžio 12 d., įsigaliojus Nutarimo Nr. 216 nuostatom (nelikus privalomai reikalingo atlikti profilaktinio tyrimo kontaktiniam ugdymui organizuoti		diagnozuoti pritarė tik 33 proc. tėvų ir 45 proc. mokytojų, todėl kontaktinis pradinių klasių mokinių ugdymas kurį laiką nebuvo atnaujintas
Varėnos rajono savivaldybė	8			Profilaktiniam tyrimui koronaviruso infekcijai diagnozuoti pritarė tik 8,6 proc. tėvų
Vilkaviškio rajono savivaldybė	13	Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatom, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino daugelis mokyklų. Kitos – nuo 2021 m. kovo 24 d. ar, pavyzdžiui, Vilkaviškio rajono Kybartų „Saulės“ progimnazijos 3,4 klasės – nuo 2021 m. balandžio 12 d.		Iki įsigaliojant Nutarimui Nr. 157 tik 1 (viena) – Vilkaviškio „Ąžuolo“ progimnazija – buvo išreiškusi sutikimą atlikti profilaktinius tyrimus koronaviruso infekcijai diagnozuoti
Vilniaus miesto savivaldybė	127 (iš jų: 88 mokyklų steigėjas – savivaldybė, 4 – ŠMSM, 35 - kitų steigėjų	34 mokyklų mokiniai grįžo mokytis į mokyklas kontaktiniu būdu iki 2021 m. balandžio 15 d.		24 Vilniaus miesto mokyklos neišreiškė noro grįžti prie kontaktinio pradinių klasių mokinių ugdymo įgyvendinant OV nustatytas sąlygas, viena kurių – atlikti profilaktinius tyrimus koronaviruso infekcijai diagnozuoti
Vilniaus rajono savivaldybė	39 (pavaldžios savivaldybei)	-		Tik viena privati mokykla - Valdorfo žaliaji mokykla – pareiškė norą atnaujinti kontaktinį pradinių klasių mokinių ugdymą atliekant profilaktinius tyrimus
Visagino savivaldybė	5	-	-	Mokyklų bendruomenės nesutiko atnaujinti kontaktinio pradinių klasių mokinių ugdymo dėl teisės aktuose įtvirtinto reikalavimo atlikti periodinius profilaktinius tyrimus koronaviruso infekcijai diagnozuoti

Zarasų rajono savivaldybė	4	Įsigaliojus Nutarimo Nr. 157 nuostatomis, nuo 2021 m. kovo 22 d. kontaktinį ugdymą atnaujino visos mokyklos	Į mokyklas mokytis kontaktiniu būdu sugrįžo 93,7 proc. mokinių
---------------------------	---	---	--

4.6. Nuolat kintant situacijai, balandžio mėnesį buvo surinkti papildomi duomenys apie situaciją savivaldybėse, kuriose buvo vis dar taikomas reikalavimas atlikti periodinius profilaktinius tyrimus koronaviruso infekcijai diagnozuoti, kad būtų užtikrintas kontaktinis mokinių, ugdymų pagal pradinio ugdymo programą, ugdymas. Žemiau lentelėje pateikiami surinkti duomenys apie situaciją atitinkamose savivaldybėse 2021 m. kovo mėnesį ir 2021 m. balandžio 21 d., siekiant atskleisti pokyčius:

Savivaldybė	2021 m. kovo mėnesio duomenys	2021 m. balandžio 22 d. duomenys
Visagino savivaldybė	Nebuvo mokyklų, kurių bendruomenės išreikštų sutikimą grįžti į kontaktinį ugdymą su sąlyga, jog būtų atliekamas profilaktinis tyrimas koronaviruso infekcijai diagnozuoti.	Pradinių klasių mokiniai kontaktiniu būdu mokyklose kol kas nesimoko, tačiau dviejų mokyklų bendruomenių nariai jau išreiškė norą, kad vaikai grįžtų į mokyklas mokytis kontaktiniu būdu, ir tam yra rengiamasi.
Varėnos rajono savivaldybė	Tik 8.9 proc. tėvų pritarė kontaktiniam ugdymui testuojantis, todėl ugdymas neatnaujintas.	Dvi mokyklų klasės svarsto apie grįžimą į mokyklą mokytis kontaktiniu būdu.
Širvintų rajono savivaldybė	Yra 5 mokyklos, teikiančios pradinį ugdymą. Kontaktinį ugdymą planuoja atnaujinti Širvintų pradinės mokyklos viena klasė.	Širvintų pradinėje mokykloje kontaktiniu būdu mokosi 14 klasių (iš 16); Širvintų r. Gelvonų gimnazijoje – visos 3 klasės; Širvintų r. Musninkų Alfonso Petrulio gimnazijoje – 3 klasės (iš 4); Širvintų r. Bartkuškio mokykloje-daugiafunkciame centre – 1 klasė (iš 2).
Trakų rajono savivaldybė	Mokyklų bendruomenės nesutiko atnaujinti kontaktinio ugdymo(si).	Šiuo metu vyksta parengiamieji darbai, tačiau kol kas nė vienoje mokykloje pradinių klasių vaikai nėra sugrįžę mokytis kontaktiniu būdu
Švenčionių rajono Savivaldybė	Nuo 2021 m. kovo 22 d. ugdymą atnaujino: Švenčionių Zigmo Žemaičio gimnazija (2 klasės iš 13); Švenčionėlių Karaliaus Mindaugo gimnazija (1 klasė iš 9); Pabradės „Ryto“ gimnazija (2 klasės iš 8). Nuo 2021 m. balandžio 12 d. ugdymą atnaujins Pabradės „Žeimenos“ gimnazija	Ugdymą jau atnaujino: Švenčionių Zigmo Žemaičio gimnazija (3 klasės iš 13); Švenčionėlių Karaliaus Mindaugo gimnazija (2 klasės iš 9); Pabradės „Ryto“ gimnazija (3 klasės iš 8); Pabradės „Žeimenos“ gimnazijoje – 3 klasės Nuo 2021 m. balandžio 26 d. pradinių klasių mokinių ugdymą kontaktiniu būdu pradės dar 3 mokyklos Pradinių klasių mokinių kontaktinis ugdymas(asis) organizuojamas Vilniaus

Vilniaus rajono savivaldybė	Visos 39 savivaldybei pavaldžios įstaigos, teikiančios pradinį ugdymą, atsisakė grįžti mokytis kontaktiniu būdu periodiškai testuojantis. Tik VšĮ Vilniaus Valdorfo Žalioji mokykla, kurios 1 – 4 klasėse mokosi 105 mokiniai (85 vaikų tėvai sutiko testuotis), vykdo kontaktinį ugdymą	Valdorfo Žaliojoje mokykloje (85 mokiniais) ir šiose 5-iose savivaldybės pavaldumo mokyklose: Vilniaus r. Bezdonių „Saulėtekio“ pagrindinėje mokykloje - 43 mokiniai; Vilniaus r. Nemenčinės Gedimino gimnazijoje - 34 mokiniai; Vilniaus r. Eitminiškių gimnazijoje – 25 mokiniai; Vilniaus r. Riešės gimnazijoje – 110 mokinių; Vilniaus r. Buivydiškių pagrindinėje mokykloje - 36 mokiniai.
Panevėžio miesto savivaldybė	Savivaldybėje iš viso yra 15 bendrojo ugdymo mokyklų, teikiančių pradinį ugdymą (iš jų – 2 mokyklų steigėjas nėra savivaldybė). Tik 4 mokyklos pareiškė norą grįžti į kontaktinį ugdymą testuojantis.	4 mokyklose (iš viso 28 klasėse) pradinį klasių mokiniai jau grįžo mokytis kontaktiniu būdu. Nuo 2021 m. balandžio 26 d. kontaktinį pradinį klasių mokinių ugdymą planuojama pradėti teikti dar 2 mokyklose (13-oje pradinį klasių).
Marijampolės savivaldybė	Pradinio ugdymo programą vykdo 13 savivaldybės bendrojo lavinimo mokyklų. Ugdymą nuo 2021 m. kovo 22 d. atnaujino 1 mokykla, nuo kovo 29 d. – 2 mokyklos, nuo balandžio 12 d. – 1 mokykla, nuo balandžio 14 d. – 1 mokykla.	Kontaktiniu būdu yra sugrįžę mokytis 7 mokyklų / 29 pradinio ugdymo klasių mokiniai
Panevėžio rajono savivaldybė	Savivaldybėje veikia 15 bendrojo ugdymo mokyklų, teikiančių pradinį ugdymą. 80 proc. švietimo įstaigų atnaujino arba planuoja artimiausiu metu atnaujinti kontaktinį pradinį klasių mokinių ugdymą.	-
Šalčininkų rajono savivaldybė	Iš viso yra 18 savivaldybės pavaldumo įstaigų, teikiančių pradinį ugdymą. Nuo 2021 m. balandžio 9 d. ugdymą testuojantis atnaujins Šalčininkų rajono Eišiškių Stanislovo Rapolionio gimnazija. Kitų ugdymo įstaigų tėvai (80 proc.) atsisakė testuotis.	Šalčininkų rajono Eišiškių Stanislovo Rapolionio gimnazijoje ugdymą(si) kontaktiniu būdu yra atnaujinusios 3 pradinio ugdymo klasės
Vilniaus miesto savivaldybė	-	Iš viso yra mokyklų: 88 (savivaldybės pavaldumo), 4 (ŠMM), 35 (kt. steigėjai). 24 įstaigos nepareiškė noro grįžti testuojantis. 2021 m. balandžio 15 d. į kontaktinį ugdymą su periodiniu testavimu buvo grįžusios 34 įstaigos, dar 32 įstaigose – paruošiamieji darbai.

4.7. Kai kuriose savivaldybėse, siekiant atnaujinti kontaktinį pradinį mokinių ugdymą, kilo sunkumų įgyvendinant prievolę periodiškai atlikti pagal pradinio ugdymo programą mokinių namų ūkių ir įstaigose kontaktiniu būdu dirbančių darbuotojų bandomąjį profilaktinį tyrimą COVID-19 ligai (koronaviruso infekcijai) diagnozuoti. Pavyzdžiui, remiantis Tauragės rajono savivaldybės pateiktais duomenimis, nepaisant kai kurių mokyklų bendruomenių išreikšto noro bei, atitinkamai, sutikimo atlikti profilaktinius tyrimus, gydymo įstaigos neturėjo galimybių juos atlikti, todėl iniciatyvą pareiškusiose mokyklose buvo nuspręsta vaikus pagal pradinio ugdymo programą ir toliau ugdyti nuotoliniu būdu.

Vaiko teisių apsaugos kontrolieriui aiškinantis situaciją pateiktas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos paaiškinimas (pažymos 3.1 ir 3.2 punktai) atskleidė, jog aukščiau nurodytai situacijai spręsti buvo priimti atitinkami sprendimai, vienas kurių – sudaryta galimybė, esant nepalankiai epidemiologinei situacijai, visuomenės sveikatos specialistams organizuoti ėminių paėmimą ligai nustatyti (Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2021 m. balandžio 9 d. įsakymas Nr. V-775/V-528 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gruodžio 30 d. įsakymo Nr. V-1035/ISAK-2680 „Dėl Visuomenės sveikatos priežiūros organizavimo mokyklose tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“).

Situaciją, tikėtina, palengvino bei mokyklų darbą organizuojant kaupinių PGR tyrimus paspartino ir balandžio mėnesį baigti nacionalinės registravimo testuotis sistemos tobulinimo darbai, kas, pavyzdžiui, be kitų aplinkybių (savivaldybės turimų ribotų pajėgumų ir didelio kiekio techninio darbo), buvo viena iš kliūčių, apribojusių Vilniaus miesto bendrojo lavinimo mokyklų, organizuojančių mokinių ugdymą pagal pradinio ugdymo programas, veiklos atnaujinimą kontaktiniu būdu (nebuvo galimybės atverti visas mokyklas vienu metu, todėl vaikai sugrįžo mokytis kontaktiniu būdu palaipsniui, kas savaitę atveriant vis po keletą ugdymo įstaigų).

4.8. Pagal pradinio ugdymo programą mokinių sugrąžinimo į mokyklas procesas, susijęs su mokyklų bendruomenių sutikimo atlikti profilaktinius namų ūkių tyrimus koronaviruso infekcijai diagnozuoti poreikiu, iš pradžių nebuvo išsamiai reglamentuotas, todėl savivaldybėse buvo taikoma skirtinga praktika – reikėjo skirtingo procento tėvų sutikimo dėl testavimo, norint, jog būtų atnaujintas pradinis mokinių kontaktinis ugdymas. Savivaldybių administracijų pateikta informacija atskleidė, jog vienoje savivaldybėje, pavyzdžiui, Kretingos rajono savivaldybėje, reikėjo vos 33 proc. tėvų sutikimų profilaktiškai testuotis, kitose (pavyzdžiui, Marijampolės savivaldybėje, Šakių rajono savivaldybėje, Švenčionių rajono savivaldybėje) užteko 50 proc. mokinių tėvų sutikimo, kai tuo tarpu, pavyzdžiui, Akmenės rajono savivaldybėje, Širvintų rajono savivaldybėje, Neringos savivaldybėje, buvo reikalingas absoliučiai visų (100 proc.) mokinių tėvų pritarimas (sutikimas) atlikti namų ūkių profilaktinius tyrimus kontaktiniam pradiniam ugdymui mokyklose atnaujinti.

Vėliau, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro – valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovo 2021 m. balandžio 1 d. sprendimu Nr. V-685 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro – valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovo 2020 m. gegužės 29 d. sprendimo Nr. V-1336 „Dėl tyrimų dėl COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) organizavimo“ pakeitimo“, buvo pakeistas 6¹ punktas įtvirtinant, jog savivaldybių teritorijose esančiose ugdymo įstaigose, kuriose ugdymas pagal pradinio ugdymo programą vykdomas mišriu būdu, pagal pradinio ugdymo programą mokinių, jų namų ūkių ir mokyklos darbuotojų profilaktinis tyrimas, vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro, valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovo 2021 m. kovo 12 d. sprendimo Nr. V-513 „Dėl pavedimo organizuoti, koordinuoti ir vykdyti bandomąjį savanorišką profilaktinį tyrimą ugdymo įstaigose“ nuostatomis, gali būti atliekamas, jeigu užtikrinama, kad tiriasi ne mažiau kaip **60 proc.** atitinkamos klasės mokinių.

4.9. Savivaldybėse mokinių ugdymą pagal pradinio ugdymo programas organizuojančios privačios mokyklos aktyviau įsitraukė į kontaktinio ugdymo atnaujinimo procesą, t. y. sugebėjo geriau sutelkti savo įstaigų bendruomenes, kad būtų gautas reikalingas tėvų sutikimų dėl profilaktinio tyrimo skaičius.

4.10. Savivaldybių administracijos išskyrė šias tiek kilusias problemas, susijusias su vaikų teisės į mokslą įgyvendinimu, tiek ir teigiamus atnaujinto kontaktinio pradinių klasių mokinių ugdymo(si) aspektus:

4.10.1. *Problemos:*

- Buvo skirtas pernelyg trumpas laikas apsispręsti dėl profilaktinio tyrimo (testavimo) COVID-19 ligai (koronaviruso infekcijai) diagnozuoti kaupinių metodu (pavyzdžiui, daugeliui savivaldybių informacija apie galimybes ir sąlygas bei reikalavimus buvo pateikta 2021 m. kovo 5 d. (penktadienį), o atsakymą apie tai, ar planuojama atnaujinti kontaktinį pradinių klasių mokinių ugdymą – pateikti iki 2021 m. kovo 9 d. (antradienio).
- Procesas buvo labai skubinamas, todėl trūko laiko diskusijoms su tėvais ir kitais mokyklos bendruomenės nariais, jų detaliam supažindinimui su grįžimo į klases sąlygomis.
- Sudėtinga testavimo kaupinių metodu schema, proceso pradžioje trūko aiškumo dėl testavimo prievolės įgyvendinimo užtikrinimo – neaiškūs buvo kaupinių paėmimo, pristatymo į laboratorijas ir kiti organizaciniai bei logistikos klausimai. Trūko informacijos ir tinkamo reglamentavimo valstybiniu lygmeniu.
- Nesklandumai sietini ir su komunikacija. Dažna Lietuvos Respublikos Vyriausybės teisės aktų kaita neleido tinkamai informuoti mokyklų bendruomenių apie numatomus veiksmus. Tėvams ir mokytojams kilo daug klausimų, į kuriuos jie ne visada galėjo rasti ir gauti atsakymus viešojoje erdvėje.
Keletą kartų per savaitę keičiami teisės aktai kėlė sunkumus ir savivaldybių administracijoms – ne tik tinkamai ir laiku informuoti švietimo įstaigų vadovus bei mokyklų bendruomenes, bet ir priimti būtinus sprendimus.
- Švietimo įstaigų bendruomenės nepareišė noro atnaujinti kontaktinio pradinių klasių mokinių ugdymo dėl privalomo namų ūkio testavimo ir sunkumų nuvykti į testavimo punktą.
Ne visų mokinių tėvai turi transporto priemones, kad galėtų atvykti į testavimo punktus atlikti tyrimus, be to, kai kurios šeimos gyvena kartu su seneliais, kurių atvežimas tirtis sunkiai įmanomas.
- Visuomenėje sklendant daug mitų, sunku buvo sutelkti švietimo bendruomenes, rasti argumentų įtikinti tėvus atlikti profilaktinį testavimą. Didelė atsakomybė teko įstaigos vadovui, o ypač – klasės mokytojui, nes jis turėjo tapti lyderiu, gebančiu ir galinčiu pateikti teisingą ir išsamią informaciją, atsakyti į tėvams rūpimus klausimus.
- Pradėjus testavimą iškilo nesklandumų dėl testų patikimumo. Radus teigiamus namų ūkio kaupinių rezultatus ir pakartojus tyrimą PGR metodu, dalis atsakymų buvo neigiami. Vaikai, gavę neigiamus PGR atsakymus, grįžo į mokyklą, tačiau šie neatitikimai sukėlė tėvų abejones ir nepasitikėjimą kaupinių metodo patikimumu. Pradėjus klasių kaupinių testavimą mokykloje, taip pat kilo nesklandumų, nes, radus teigiamą kaupinio atsakymą, tėvai nenorėjo sutikti su gautu atsakymu.
- Kai kuriose mokyklose sudėtinga tuo pačiu metu buvo ugdyti klasės mokinius kontaktiniu ir nuotoliniu būdu, nes nėra paralelių klasių ir nėra galimybės skirti papildomą mokytoją, kuris dirbtų lygiagrečiai su tais vaikais, kurių tėvai priėmė sprendimą juos ir toliau ugdyti nuotoliniu būdu.
- Nebuvo galimybės užtikrinti visiems pradinių klasių mokiniams ugdymo proceso kontaktiniu būdu dėl mokyklos pastato specifikos (maži kabinetai ir bendros erdvės, vienas įėjimas).
- Mokinių pavėžėjimo organizavimo problemos – nebuvo galimybės atnaujinti pradinių klasių mokinių ugdymą kontaktiniu būdu, kol nesusitarta dėl visuomenei būtinų vietinio reguliaraus susisiekimo autobusų maršruto pakeitimo, kad mokiniai saugiai ir laiku atvyktų į pamokas.
- Ne visi mokytojai yra paskiepyti (kai kuriose mokyklose tokių mokytojų dalis nesiekia net 50 proc.), dalis jų atsisako ir skiepytis, ir testuotis, taip apsunkinant pradinių klasių mokinių kontaktinio ugdymo(si) atnaujinimo procesus.

- Ne visos mokyklos turi sveikatos priežiūros specialistus, dirbančius visu etatu, todėl kai kurių savivaldybių gydymo įstaigos neturėjo galimybių mokyklose atlikti pagal pradinio ugdymo programą ugdomų mokinių namų ūkių ir įstaigose kontaktiniu būdu dirbančių darbuotojų profilaktinį tyrimą COVID-19 infekcijai diagnozuoti.

4.10.2. *Teigiami aspektai:*

- Didžiulis vaikų noras grįžti į savo mokyklą, susitikti su klasės draugais ir mokytojais.
- Geresnė mokinių ugdymo(si) kokybė. Pradinių klasių mokiniams dažnai reikalinga mokytojo ar kito suaugusiojo pagalba, nes vaikai dar neturi susiformavusių savarankiško ir sąmoningo mokymosi įgūdžių.
- Didesnė galimybė padėti mokymosi sunkumų patiriantiems mokiniams, jiems reikalingos pagalbos suteikimas laiku.
- Mokytojai gauna grįžtamąjį ryšį čia ir dabar, yra patogesnis mokinių atsiskaitymas, atsakinėjimas, žinių patikrinimas, lengviau įsisavinama medžiaga.
- Padidėjęs darbo pamokų metu tempas, kur kas daugiau atliekama užduočių, net priverčiami pasitempti dirbantys nuotoliniu būdu. Komandinis darbas tapo efektyvesnis.
- Galimybė objektyviau įvertinti mokinių mokymosi pasiekimus.
- Pagerėjusios mokinių ugdymo(si) sąlygos.
- Pagerėjusi mokinių, jų šeimų ir mokytojų psichologinė savijauta, socialinė emocinė sveikata, patenkinus bendravimo ir socialinių santykių su bendraamžiais poreikį.
- Fizinio aktyvumo padidėjimas, dienos režimo ritmo subalansavimas.
- Mažiau laiko praleidžiama prie kompiuterio ekrano.
- Pagerėjusi vaikų mokymosi motyvacija.
- Galimybė mokytojui lengviau padėti mokiniams taisyti nuotolinio ugdymo(si) metu atsiradusias žinių spragas.
- Veiksmingesnė pagalbos vaikui specialistų kontaktinė veikla.
- Geresni vaikų socialiniai tarpusavio santykiai – vaikai linkę labiau vienas su kitu bendradarbiauti, padėti, patarti.
- Vaikams ugdantis kontaktiniu būdu, lengviau ir tėvams, nes mokykla pasirūpina ne tik ugdymu, bet, kartu, ir mokinių maitinimu.

DĖL UGDYMO KONTAKTINIŲ BŪDU ATNAUJINIMO 5 – 11 KLASIŲ MOKINIAMS IR JŲ TEISĖS Į MOKSLĄ UŽTIKRINIMO

5. Vaiko teisių apsaugos kontrolierė, reaguodama į susidariusią situaciją ir į įstaigoje gaunamus kreipimus, suprasdama, kad visuomenės fizinės sveikatos išsaugojimas yra ypatingai svarbus pandemijos laikotarpiu, tačiau, iš kitos pusės, būdama įsitikinusi, jog, kaip pažymėta ir aukščiau minėtame NVO kreipimesi, vaikų emocinei sveikatai ir vaikų kokybiškam švietimui būtinas ne mažesnis dėmesys, 2021 m. balandžio 21 d. raštu Nr. (6.5-2021-28)2-311 kreipėsi į Lietuvos Respublikos Vyriausybę, Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministeriją ir į Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministeriją, keldama problemas, atkreipdama dėmesį į vaiko visapusiškos gerovės užtikrinimo poreikį bei, kartu, prašydama rasti optimaliausią santykį tarp fizinės ir emocinės sveikatos užtikrinimo galimybių, taip pat, atsižvelgiant į kiekvienoje iš savivaldybių esančią epidemiologinę situaciją, priimti sprendimus, kurie leistų mokinius saugiai sugrąžinti į mokyklas ir, tokiu būdu, užtikrinti vaikų mokymąsi kontaktiniu būdu, kuris, manytina, geriausiai atitinka ir užtikrina vaikų interesus bei jų poreikius.

Be minėto, vaiko teisių apsaugos kontrolierė problemas, susijusias su vaikų teisės į mokslą įgyvendinimu karantino laikotarpiu, pristatė Lietuvos Respublikos Seimo Žmogaus teisių komitete, apie tai diskutavo Lietuvos Respublikos Seimo Savižudybių ir smurto prevencijos komisijos posėdyje.

Siekiant pasidalinti įžvalgomis apie tai, kokie sprendimai reikalingi vaikų gerovei užtikrinti, su kokiomis problemomis susiduriama užtikrinant vaikų kontaktinį ugdymą(si) savivaldybėse ir kokiomis priemonėmis jas būtų galima spręsti – nuotoliniu būdu organizuoti susitikimai su Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministre J. Šiugždinienie.

6. Teisės aktai nenumato galimybės vaiko teisių apsaugos kontrolieriui tirti Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos, tačiau, nepaisant minėto, vaiko teisių apsaugos kontrolierė viso tyrimo metu, taip pat ir toliau, sprendžiant vaikų ugdymo klausimus 2021 – 2022 m. m., bendrauja ir bendradarbiauja su įvairiomis suinteresuotomis institucijomis ir deda visas pastangas, kad vaikų gerovės klausimai pandemijos laikotarpiu taptų prioritetiniais, o galimybės gerinti vaikų padėtį būtų nuolat aptariamose Vyriausybės posėdžiuose ir pasitarimuose, Vyriausybės ekstremalių situacijų komisijos posėdžiuose, kituose atsakingų institucijų pasitarimuose. Būdama susirūpinusi vaikų gerove, jų teisės į mokslą visapusišku užtikrinimu, vaiko teisių apsaugos kontrolierė siekia, kad būtų rasti sprendimai, geriausiai atitinkantys, visų pirma, vaikų interesus bei poreikius.

7. Reaguodama į kylančius iššūkius, susijusius su pagrindinio ugdymo programos ir vidurinio ugdymo programos III gimnazijos klasių (5 – 11 klasių) mokinių ugdymo organizavimu, siekdama įvertinti vaikų teisės į mokslą užtikrinimo situaciją Lietuvoje ir savivaldybių priimtus sprendimus, susijusius su Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. lapkričio 4 d. nutarimo Nr. 1226 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“ įgyvendinimu, vaiko teisių apsaugos kontrolierė 2021 m. gegužės 11 d. raštu Nr. (6.7-2021-30)2-376 kreipėsi į visas 60 Lietuvos savivaldybių, prašydama pateikti tyrimui reikalingą informaciją.

Be minėto, matydama, jog daug mokyklų mokinių, nepaisant gerėjančios epidemiologinės situacijos, mokomi tik nuotoliniu būdu, vaiko teisių apsaugos kontrolierė 2021 m. birželio pradžioje papildomai kreipėsi į savivaldybes, išreikšdama susirūpinimą vaikų gerove ir skatindama dėti pastangas ir priimti sprendimus, kurie leistų kuo greičiau vaikams sugrįžti į mokyklas dar šiais (2020 – 2021) mokslo metais, nes vaikų ugdymas(is) kontaktiniu būdu geriausiai atitinka ir užtikrina vaikų interesus bei jų poreikius.

Galiausiai, reaguodama į paaiškėjusius konkrečius atvejus, susijusius su vaikų sugrįžimo mokytis kontaktiniu būdu trikdžiais, aiškinosi juos, siekdama užtikrinti, kad grįžimas į mišrų ugdymą būtų sklandus.

8. Lietuvos Respublikos Vyriausybė, atsakydama vaiko teisių apsaugos kontrolieriui, 2021 m. gegužės 3 d. raštu Nr. S-1415 informavo, kad:

8.1. Yra įsitikinusi, jog vaikų ir suaugusių Lietuvos gyventojų emocinė sveikata yra ne mažiau svarbi nei fizinė sveikata. Suprantama, kad užsitęsęs mokyklų uždarymas ypač skaudžiai veikia vaikus, todėl galimybės atnaujinti kontaktinį ugdymą yra nuolat aptariamose Vyriausybės posėdžiuose ir pasitarimuose, Vyriausybės ekstremalių situacijų komisijos posėdžiuose, kituose atsakingų institucijų pasitarimuose.

8.2. Priklausomai nuo epidemiologinės situacijos konkrečioje savivaldybėje ugdymas pagal pradinio ugdymo programą gali būti vykdomas mišriu būdu visose mokyklose arba savivaldybių administracijų pasirinktose ugdymo įstaigose, periodiškai atliekant mokinių ir įstaigose kontaktiniu būdu dirbančių darbuotojų profilaktinį tyrimą COVID-19 ligai (koronaviruso infekcijai) diagnozuoti.

Ugdymas vidurinio ugdymo programos baigiamosios klasės mokiniams nuo 2021 m. gegužės 3 d. visoje Lietuvoje yra vykdomas mišriu būdu.

LR Vyriausybės 2021 m. balandžio 28 d. posėdyje buvo priimtas sprendimas nuo 2021 m. gegužės 10 d. leisti ugdymą mokyklose vykdyti mišriu būdu ir pagal pagrindinio ugdymo ir vidurinio ugdymo programas. Toks ugdymo būdas galės būti taikomas mokyklose, kuriose savivaldybės užtikrins galimybę periodiškai atlikti mokinių ir įstaigose kontaktiniu būdu dirbančių darbuotojų profilaktinį tyrimą COVID-19 ligai (koronaviruso infekcijai) diagnozuoti arba savikontrolę galimai COVID-19 ligai (koronaviruso infekcijai) nustatyti. Vyriausybės posėdyje taip pat priimtas sprendimas, kad profilaktinis tyrimas COVID-19 ligai (koronaviruso infekcijai) diagnozuoti arba savikontrolė galimai COVID-19 ligai (koronaviruso infekcijai) nustatyti gali būti neatliekami pagal pagrindinio ugdymo ir vidurinio ugdymo programą ugdomiems mokiniams, kuriems ugdymas organizuojamas atvirose erdvėse.

9. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Švietimo kokybės ir regioninės politikos departamentas 2021 m. gegužės 10 d. raštu Nr. SR-1896 informavo vaiko teisių apsaugos kontrolierę, kad:

9.1. Sprendimus dėl COVID-19 situacijos valdymo priemonių priima Vyriausybė kartu su sveikatos apsaugos ministru – valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovu, atsižvelgdami į epidemiologinę padėtį ir sergamumo rodiklius savivaldybėse.

9.2. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2020 m. lapkričio 4 d. nutarimu Nr. 1226 paskelbė visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje karantiną, patvirtindama karantino režimą. Atitinkamai priimami Operacijų vadovo sprendimai, nustatantys ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio, vidurinio, neformalaus ir profesinio ugdymo organizavimo būtinąsias sąlygas (toliau - sprendimai). Operacijų vadovo sprendimai priimami, skelbiami (<https://www.e-tar.lt>) ir įsigalioja teisės aktų nustatyta tvarka. Už minėtų sprendimų įgyvendinimą organizuojant švietimo įstaigų darbą, laikantis nustatytų karantino sąlygomis reikalavimų, atsakingi mokyklų vadovai.

9.3. Ministerija jaučia švietimo bendruomenės poreikį kaip galima greičiau atnaujinti ugdymą įprastu kontaktiniu būdu. Epidemiologinė situacija yra stebima ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės sprendimai yra nuolat atnaujinami ir koreguojami.

9.4. 2021 m. gegužės 3 d. duomenimis, apie 77 357 (68,8 proc.) pradinį klasių mokinių mokosi mišriu būdu, iš jų – beveik 46 000 testuoti kaupiniu metodu.

9.5. Atnaujinus pradinio ugdymo programos mokinių ugdymą, prioritetas buvo teikiamas abiturientams, kurie nuo gegužės 3 d. grįžta į klases ir jiems sudarytos sąlygos mokytis mišriu būdu – ne mažiau nei 50 procentų numatyto ugdymo proceso organizuojant klasėse. Mokyklų, vykdančių vidurinio ugdymą programą baigiamosios klasės mokiniams mišriu būdu, vadovai įpareigoti organizuoti švietimo įstaigų darbą vadovaujantis reikalavimais, įvardytais Operacijų vadovo 2021 m. balandžio 29 d. Nr. V-987 „Dėl vidurinio ugdymo programos baigiamosios klasės mokiniams organizavimo būtinų sąlygų“. Operacijų vadovo 2021 m. balandžio 29 d. sprendimu Nr. V-989 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro, valstybės lygio ekstremaliosios situacijos operacijų vadovo 2021 m. kovo 19 d. sprendimu Nr. V-585 „Dėl konsultacijų ir egzaminų baigiamųjų klasių mokiniams organizavimo būtinų sąlygų pakeitimo“ pakeitimo“ nustatytos egzaminų baigiamųjų klasių mokiniams organizavimo būtinų sąlygos. Lietuvoje yra apie 22 tūkst. abiturientų, kurie ugdomi apie 470 gimnazijų ar jų padaliniuose (įskaitant ir profesinio mokymo įstaigas). Absoliuti dauguma įstaigų nuo gegužės 3 d. pradeda darbą mišriu būdu, derindami kontaktinį ugdymą su nuotoliniu.

9.6. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2021 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 300 pakeitė Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. lapkričio 4 d. nutarimą Nr. 1226 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“ ir numatė, kad nuo 2021 m. gegužės 10 d. ugdymas mokyklose pagal pagrindinio ugdymo ir vidurinio ugdymo programas (išskyrus vidurinio ugdymo programos baigiamosios klasės mokinius bei specialiosiose mokyklose ir bendrojo ugdymo mokyklų specialiosiose klasėse ugdomus mokinius pagal pradinio ir pagrindinio ugdymo, pradinio ir pagrindinio ugdymo individualizuotą, vidurinio ugdymo, socialinių įgūdžių ugdymo programas) vykdomas nuotoliniu būdu arba švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka mišriu būdu periodiškai atliekant pagal pagrindinio ugdymo ir vidurinio ugdymo programą ugdomų mokinių ir įstaigose kontaktiniu būdu dirbančių darbuotojų profilaktinį tyrimą COVID-19 ligai (koronaviruso infekcijai) diagnozuoti arba savikontrolę galimai COVID-19 ligai (koronaviruso infekcijai) nustatyti ir užtikrinant Operacijų vadovo nustatytas asmenų srautų valdymo, saugaus atstumo laikymosi ir kitas būtinas visuomenės sveikatos saugos, higienos, asmenų aprūpinimo būtinosiomis asmeninėmis apsaugos priemonėmis sąlygas. Profilaktinis tyrimas COVID-19 ligai (koronaviruso infekcijai) diagnozuoti gali būti neatliekamas (arba savikontrolė galimai COVID-19 ligai (koronaviruso infekcijai) nustatyti neatliekama) pagal pagrindinio ugdymo ir vidurinio ugdymo programą ugdomiems mokiniams, kuriems ugdymas organizuojamas atvirose erdvėse. Sprendimus dėl mokymo organizavimo būdo – nuotolinio ar mišraus – priima savivaldybės.

9.7. Švietimo, mokslo ir sporto ministrui įsakymu nustačius, kaip organizuojamas mišrus ugdymas pagrindinio ugdymo ir vidurinio ugdymo programos III gimnazijos klasės mokiniams, Ministerija pateikė mokyklų vadovams rekomendacijas: dėl ugdymo organizavimo; dėl mokymosi

proceso organizavimo būdų derinimo; dėl mokymosi aplinkos. Mokyklos turi užtikrinti ugdymo proceso organizavimą dviem būdais: kasdieniu mokymo proceso organizavimo būdu ir nuotoliniu mokymo proceso organizavimo būdu. Svarbu, kad kiekvienas mokinys likusį mokslo metų laiką mokytųsi keičiant kontaktinį ir nuotolinį būdus. Mokyklos vadovas, atsižvelgdamas į realų mokyklos kontekstą, nustato, kokios klasės, kiek laiko mokysis nuotoliniu ir kiek kontaktiniu būdu. Apie numatytus mokymo būdus ir jiems skiriamą laiką informuojami mokinių tėvai (globėjai, rūpintojai), įvardijami reikalavimai, kurie būtini norint mokiniui mokytis kontaktiniu būdu.

9.8. Ministerija nuolat skelbia ir atnaujinama patarimus mokyklų vadovams, mokytojams, mokiniams ir jų tėveliams. Organizuojami reguliarūs ir tiksliniai virtualūs susitikimai su savivaldybių ir mokyklų atstovais.

10. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija 2021 m. gegužės 13 d. raštu Nr. (1.1.19Mr-411)10-2996 ir, papildomai, 2021 m. gegužės 21 d. raštu Nr. (10.2.3.4Mr-411)10-3200 informavo vaiko teisių apsaugos kontrolierę, kad:

10.1. Vyriausybė 2021 m. balandžio 28 d. priimtu sprendimu sudarė galimybę nuo 2021 m. gegužės 10 d. atnaujinti pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų vykdymą mišriu būdu švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka. Siekiant užtikrinti ugdyme dalyvaujančių mokinių ir darbuotojų saugą, Nutarimu įtvirtinta, kad atnaujinant ugdymą mišriu būdu periodiškai turi būti atliekamas pagal pagrindinio ugdymo ir vidurinio ugdymo programą ugdomų mokinių ir įstaigose kontaktiniu būdu dirbančių darbuotojų profilaktinis tyrimas COVID-19 ligai (koronaviruso infekcijai) diagnozuoti arba savikontrolė galimai COVID-19 ligai (koronaviruso infekcijai) nustatyti ir užtikrinamos valstybės lygio ekstremaliosios situacijos operacijų vadovo nustatytos asmenų srautų valdymo, saugaus atstumo laikymosi ir kitos būtinos visuomenės sveikatos saugos, higienos, asmenų aprūpinimo būtinosiomis asmeninėmis apsaugos priemonėmis sąlygos.

Profilaktinis tyrimas COVID-19 ligai (koronaviruso infekcijai) diagnozuoti gali būti neatliekamas (arba savikontrolė galimai COVID-19 ligai (koronaviruso infekcijai) nustatyti neatliekama) pagal pagrindinio ugdymo ir vidurinio ugdymo programą ugdomiems mokiniams, kuriems ugdymas organizuojamas atvirose erdvėse.

10.2. Sveikatos apsaugos ministerijos nuomone, atsižvelgiant į šalyje esančią epidemiologinę situaciją profilaktinis tyrimas COVID-19 ligai (koronaviruso infekcijai) diagnozuoti organizuojant ugdymą uždaroje erdvėje yra tikslinga COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) valdymo priemonė, siekiant operatyviai nustatyti naujus COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) atvejus ir izoliuoti sąlytį su sergančiuoju COVID-19 liga (koronaviruso infekcija) turėjusius asmenis.

10.3. Siekiant plėsti savivaldybių galimybes vykdyti COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) profilaktinius tyrimus, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro, valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovo 2021 m. gegužės 4 d. sprendimu Nr. V-1021 „Dėl pavedimo organizuoti, koordinuoti ir vykdyti savikontrolę greitaisiais antigeno testais ugdymo įstaigose“ įteisinta galimybė šalies mokykloms rinktis dar vieną naują profilaktinio testavimo būdą – savikontrolės tyrimus galimai COVID-19 ligai (koronaviruso infekcijai) nustatyti.

Įgyvendinamomis priemonėmis tikimasi sudaryti sąlygas mokiniams saugiai grįžti į mokyklas.

10.4. Plačiau atvėrus galimybes taikyti ugdymą kontaktiniu būdu COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) protrūkiu yra fiksuojami įvairaus tipo ugdymo įstaigose: šiuo metu iš 459 aktyvių protrūkių 98 yra kilę bendrojo ugdymo mokyklose. Šios infekcijos plitimui ugdymo įstaigose įtakos neabejotinai turi vaikų artimas kontaktas, kontakto trukmė, ne visuomet tinkamas asmens ar aplinkos higienos laikymasis, gana didelis vienu metu uždaroje patalpoje besimokančiųjų skaičius.

11. Tyrimo metu, siekiant išsiaiškinti vaikų nuomonę kontaktinio ugdymo atnaujinimo klausimais, reaguojant į pastebėtą aplinkybę, jog kai kurios savivaldybės, priimdamos sprendimus neatnaujinti kontaktinio 5 – 11 klasių mokinių ugdymo, rėmėsi išimtinai Lietuvos moksleivių sąjungos pozicija, pernelyg mažai, manytina, vertindamos ir atsižvelgdamos į kitas aplinkybes, vaiko teisių apsaugos kontrolierė 2021 m. birželio 8 d. raštu Nr. (6.7-2021-30)2-448 kreipėsi į šią

organizaciją, prašydama: pateikti vaiko teisių apsaugos kontrolierei visą tyrimą, iš kurio būtų galima geriau susipažinti su visose savivaldybėse esančia situacija ir su atskirų savivaldybių mokinių savivaldų nuomone dėl ugdymo atnaujinimo poreikio; plačiau paaiškinti, kaip buvo įvertinta kiekvienoje savivaldybėje esanti situacija, susijusi su galimybėmis mokyklose suvaldyti moksleivių srautus, užtikrinti visus saugumo reikalavimus; pateikti informaciją, kokia dalis mokinių yra patenkinti nuotoliniu ugdymu(si) ir kokios galėtų būti įgyvendintos priemonės, galinčios pagerinti esamą situaciją tiems mokiniams, kurie pasirinko tęsti nuotolinį ugdymą(si); paaiškinti, dėl kokių priežasčių Lietuvos moksleivių sąjungos atliktame tyrime buvo prieita prie išvados, jog mokinių sugrįžimas į mokyklas gali neigiamai įtakoti jų pasiekimus; plačiau išsakyti nuomonę apie tai, ar visada, vykstant nuotoliniam ugdymui(si), galimybė savarankiškai planuoti laiką gali būti laikytina teigiamu aspektu, yra suderinama su ugdymo(si) kokybės poreikiu ir ar ši išvada taikytina visų amžiaus grupių mokiniams bei kt.

Lietuvos moksleivių sąjunga 2021 m. birželio 9 d. raštu Nr. R2021/06-04, atsakydama, informavo vaiko teisių apsaugos kontroliere, kad:

11.1. Lietuvos moksleivių sąjungos Nacionalinio Biuro Jaunimo politikos komitetas 2021 m. balandžio mėnesio antroje pusėje parengė šabloninius klausimus, skirtus išsiaiškinti, ar moksleiviai norėtų grįžti į mokyklas besimokant mišriu ugdymu. Savivaldybėse veikiantys organizacijos padaliniai savarankiškai pasirinko, kaip vykdyti moksleivių apklausą. Vieni nuomones rinko tiesiogiai per moksleivius, kiti – per moksleivius atstovaujančias mokinių savivaldas (Toliau - MS). Išsamesni apklausų rezultatai skirstant pagal savivaldybes buvo gauti tokie:

- Akmenės r. sav.: 3 MS už, 2 MS prieš grįžimą į mokyklas;
- Alytaus m. sav.: 1 MS už, 11 MS prieš grįžimą į mokyklas;
- Biržų r. sav.: 6 MS už, 4 MS prieš grįžimą į mokyklas;
- Elektrėnų sav.: 0 MS už, 5 MS prieš grįžimą į mokyklas;
- Jonavos r. sav.: 975 moksleiviai už, 352 moksleivių prieš grįžimą į mokyklas;
- Joniškio r. sav.: 3 MS už, 5 MS prieš grįžimą į mokyklas;
- Kaišiadorių r. sav.: 4 MS už, 2 prieš grįžimą į mokyklas;
- Kauno m. sav.: 793 moksleiviai už, 2726 moksleiviai prieš grįžimą į mokyklas;
- Kauno r. sav.: 302 moksleiviai už, 391 moksleiviai prieš grįžimą į mokyklas;
- Kelmės r. sav.: 9 MS už, 1 MS prieš grįžimą į mokyklas;
- Kėdainių r. sav.: 0 MS už, 13 MS prieš grįžimą į mokyklas;
- Klaipėdos m. sav.: 581 moksleivis už, 383 moksleiviai prieš grįžimą į mokyklas;
- Lazdijų r. sav.: 2 MS už, 3 MS prieš grįžimą į mokyklas;
- Marijampolės sav.: 1 MS pasisakančių už ir prieš skaičius pasiskirstė tolygiai, 7 MS prieš grįžimą į mokyklas;
- Mažeikių r. sav.: 388 moksleiviai už, 881 moksleivis prieš grįžimą į mokyklas;
- Molėtų r. sav.: 1 MS pasisakančių už ir prieš skaičius pasiskirstė tolygiai, 1 MS už, 3 MS prieš grįžimą į mokyklas;
- Panevėžio m. sav.: 3 MS už, 13 MS prieš grįžimą į mokyklas;
- Plungės r. sav.: 2 MS už, 9 MS prieš grįžimą į mokyklas;
- Radviliškio r. sav.: 0 MS už, 7 MS prieš grįžimą į mokyklas;
- Raseinių r. sav.: 0 MS už, 3 MS prieš grįžimą į mokyklas;
- Rokiškio r. sav.: 0 MS už, 11 MS prieš grįžimą į mokyklas;
- Skuodo r. sav.: 0 MS už, 1 MS prieš grįžimą į mokyklas;
- Šakių r. sav.: 4 MS už, 6 MS prieš grįžimą į mokyklas;
- Šilutės r. sav.: 0 MS už, 7 MS prieš grįžimą į mokyklas;
- Širvintų r. sav.: 1 MS už, 1 MS prieš grįžimą į mokyklas;
- Tauragės r. sav.: 0 MS už, 11 MS prieš grįžimą į mokyklas;
- Trakų r. sav.: 0 MS už, 4 MS prieš grįžimą į mokyklas;
- Ukmergės r. sav.: 2 MS pasisakančių už ir prieš skaičius pasiskirstė tolygiai, 3 MS už, 5 MS prieš grįžimą į mokyklas;
- Utenos r. sav.: 5 MS už, 6 MS prieš grįžimą į mokyklas;

- Vilkaviškio r. sav.: 2 MS už, 8 MS prieš grįžimą į mokyklas;
- Vilniaus m. sav.: 12 MS už, 67 MS prieš grįžimą į mokyklas;
- Visagino sav.: 0 MS už, 7 MS prieš grįžimą į mokyklas.

11.2. Išvada dėl savivaldybėse esančios situacijos, susijusios su galimybėmis mokyklose suvaldyti moksleivių srautus, užtikrinti visus saugumo reikalavimus buvo pateikta remiantis mokslo metų pradžios patirtimis, t. y. remiantis spalio mėnesį vykdytos apklausos apie ugdymo proceso situaciją rezultatais.

11.3. Labiausiai atkreipti dėmesį 2021 – 2022 mokslo metais reikėtų į nuotolinį ugdymą besimokančių moksleivių nediskriminavimą kontaktiniu būdu besimokančių moksleivių atžvilgiu. Taip pat svarbu užtikrinti prieigą prie mokomosios medžiagos, literatūros, programinių kūrinių.

11.4. Staigus moksleivių grįžimas į ugdymą įstaigas gali neigiamai koreliuoti su jų pasiekimais ir psichikos sveikatos būkle, nes beveik metus trukęs nuotolinis mokymas(is) suformavo įpročius, kuriems pakeisti reikėtų ilgesnio laikotarpio nei 1 – 2 mėnesiai. Be to, vykstant nuotoliniam ugdymui(si) moksleiviai turėjo galimybę planuoti savo ugdymo(si) laiką savarankiškai, todėl yra nuogaustaujama, jog, grįžę į mokyklas, jie neteks šios galimybės ir greitai prisitaikyti prie naujos aplinkos jiems bus sunku.

11.5. Moksleiviai nerimauja ir dėl to, jog kontaktinio ugdymo(si) metu vykstančios pamokos dažniausiai bus orientuotos į atsiskaitymus, o ne į bendrosiose programose nurodytų temų dėstymą, ir tai gali padaryti neigiamą įtaką moksleivių pasiekimams.

11.6. Galimybė savarankiškai planuoti laiką yra teigiamas ugdymo(si) aspektas. Iš kitos pusės, nepaneigtini nuotolinio ugdymo(si) metu išryškėję moksleivių laiko planavimo įgūdžių trūkumai. Tai reiškia, kad iki pandemijos laiko planavimo integracija nebuvo vykdoma efektyviai.

Ugdymo(si) kokybė susijusi ne tik su laiko planavimo įgūdžiais, tačiau ir su paties nuotolinio ugdymo(si) kokybe. Laiko planavimo įgūdžiai šią patirtį tik pagerintų. Patirtis bendraujant su mokinių savivaldomis rodo, kad jaunesni moksleiviai turi daugiau keblumų su efektyviu laiko planavimu.

12. Tyrimo metu buvo sprendžiamos ir konkrečios situacijos, susijusios su galimais vaikų sugrįžimo mokytis kontaktiniu būdu trikdžiais. Viena jų – paaiškėjęs atvejis, kai vienoje iš Kauno rajono mokyklų (konkretūs duomenys Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigoje yra žinomi) įvykusio susirinkimo metu tėvai buvo informuoti, jog vaikai negalės sugrįžti mokytis į mokyklą mišriu būdu, nes Kauno rajono savivaldybės administracija negali skirti profilaktiniam vaikų tyrimui COVID – 19 ligai (koronaviruso infekcijai) diagnozuoti reikalingo finansavimo (jei būtų testuojami sutikimą pareiškę 5 – 11 mokiniai, pritrūktų lėšų, reikalingų pradinių klasių mokinių testavimui).

Nedelsiant vaiko teisių apsaugos kontrolieri kreipusis į Kauno rajono savivaldybės administraciją situacijai išsiaiškinti (vaiko teisių apsaugos kontrolierės 2021 m. gegužės 27 d. raštas Nr. (6.7-2021-30)2-410), buvo gautas atsakymas (Kauno rajono savivaldybės 2021 m. birželio 22 d. raštas Nr. SD-2835), jog:

12.1. Mokykloje administracijos iniciatyva visuotinis tėvų susirinkimas nebuvo organizuotas. Susirinkimą organizavo šeštos klasės vadovas, kuris su mokinių tėvais pasidalijo vaiko teisių apsaugos kontrolierės rašte minima informacija.

12.2. Mokyklos direktoriaus 2021 m. gegužės 24 d. įsakymu Nr. E-V-1 15 „Dėl 5-10 klasių mokinių ugdymo“, vadovaujantis Kauno rajono savivaldybės administracijos Kultūros, švietimo ir sporto skyriaus 2021-05-21 raštu Nr. Ul-129, buvo atlikta 5-10 klasių mokinių tėvų apklausa dėl grįžimo į mišrų ugdymą, vykdant savikontrolės tyrimą. Už tokį ugdymą pasisakė mažiau nei 60 proc. mokinių tėvų.

12.3. Už mokyklų aprūpinimą antigeno testais ir jiems atlikti reikalingomis priemonėmis pagal savivaldybių administracijų direktorių pateiktą poreikį yra atsakinga Nacionalinė visuomenės sveikatos priežiūros laboratorija (toliau - NVSPL). Savivaldybė reikalingų priemonių poreikį mokinių profilaktiniam tyrimui atlikti pateikia kiekvieną savaitę NVSPL. Atsiradus priemonių trūkumui, savivaldybė skirs lėšų joms įsigyti, taip pat skirs žmogiškuosius išteklius mokinių testavimui organizuoti.

12.4. Mokyklos, dirbančios nuotoliniu būdu, ugdymo projektiniu principu lauke nevykdo, nes dėl rajono žiedinės savivaldybės specifikos nėra galimybių saugiai atvežti mokinius į mokyklas. Neformaliojo švietimo veiklos lauke organizuojamos.

13. Iš visų savivaldybių administracijų gavus informaciją, įvertinus surinktus duomenis ir juos išanalizavus bei apibendrinus, paaiškėjo šios žemiau nurodytos aplinkybės, susijusios su kontaktinio ugdymo atnaujinimu 5 – 11 klasių mokiniams:

13.1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 300 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. lapkričio 4 d. nutarimo Nr. 1226 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“ pakeitimo“ buvo įtvirtinta, jog nuo 2021 m. gegužės 10 d. ugdymas mokyklose pagal pagrindinio ugdymo ir vidurinio ugdymo programas (išskyrus atitinkamas išimtis) vykdomas nuotoliniu būdu arba švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka mišriū būdu periodiškai atliekant pagal pagrindinio ugdymo ir vidurinio ugdymo programas ugdomų mokinių ir įstaigose kontaktiniu būdu dirbančių darbuotojų profilaktinį tyrimą COVID-19 ligai (koronaviruso infekcijai) diagnozuoti ir užtikrinant valstybės lygio ekstremaliosios situacijos operacijų vadovo nustatytas asmenų srautų valdymo, saugaus atstumo laikymosi ir kitas būtinas visuomenės sveikatos saugos, higienos, asmenų aprūpinimo būtinosiomis asmeninėmis apsaugos priemonėmis.

Profilaktinis tyrimas gali būti neatliekamas <...> mokiniams, kuriems ugdymas organizuojamas atvirose erdvėse.

Tyrimo metu iš savivaldybių gauti tyrimo duomenys atskleidė, jog tik nedaugelis mokyklų (klasių) jau nuo pat pradžių atnaujino kontaktinį 5 – 11 klasių mokinių ugdymą, ir daugeliu atvejų tokia situacija susiklostė dėl mokyklų bendruomenių nepritarimo profilaktiniam mokinių tyrimui COVID – 19 ligai (koronaviruso infekcijai) diagnozuoti. Pirminiai duomenys parodė, jog, pavyzdžiui, gegužės pabaigoje iš 798 bendrojo ugdymo mokyklų, teikiančių ugdymą pagal pagrindinio ugdymo ir vidurinio ugdymo programas, tik 139 jų (po keletą klasių) atnaujino kontaktinį ugdymą, kas sudaro vos 17.4 proc. visų šių mokyklų.

Savivaldybė	Mokyklų skaičius iš viso	Kontaktinį 5 - 11 kl. ugdymą organizuojančių mokyklų skaičius (05-25 - 06-01 duomenimis)	Procentas mokyklų, atnaujinusių kontaktinį ugdymą
Joniškio rajono savivaldybė	9	9	100
Kelmės rajono savivaldybė	11	11	100
Šilalės rajono savivaldybė	8	8	100
Ignalinos rajono savivaldybė	4	3	75
Švenčionių rajono savivaldybė	4	3	75
Anykščių rajono savivaldybė	6	4	67
Šakių rajono savivaldybė	11	6	55
Šiaulių rajono savivaldybė	17	8	47
Jurbarko rajono savivaldybė	11	5	45
Biržų rajono savivaldybė	7	3	43
Plungės rajono savivaldybė	10	4	40
Rokiškio rajono savivaldybė	8	3	38
Varėnos rajono savivaldybė	8	3	38
Alytaus rajono savivaldybė	6	2	33
Skuodo rajono savivaldybė	6	2	33
Druskininkų savivaldybė	6	2	33

Radviliškio rajono savivaldybė	11	3	27
Pasvalio rajono savivaldybė	8	2	25
Tauragės rajono savivaldybė	12	3	25
Šilutės rajono savivaldybė	13	3	23
Pakruojo rajono savivaldybė	9	2	22
Vilniaus rajono savivaldybė	34	7	21
Širvintų rajono savivaldybė	5	1	20
Vilniaus miesto savivaldybė	134	26	19
Prienų rajono savivaldybė	11	2	18
Panevėžio rajono savivaldybė	12	2	17
Klaipėdos rajono savivaldybė	14	2	14
Molėtų rajono savivaldybė	7	1	14
Kaišiadorių rajono savivaldybė	8	1	13
Kretingos rajono savivaldybė	10	1	10
Ukmergės rajono savivaldybė	14	1	7
Kauno rajono savivaldybė	18	1	6
Kauno miesto savivaldybė	61	3	5
Panevėžio miesto savivaldybė	21	1	5
Šalčininkų rajono savivaldybė	20	1	5
Akmenės rajono savivaldybė	6	0	0
Alytaus miesto savivaldybė	12	0	0
Birštono savivaldybė	1	0	0
Elektrėnų savivaldybė	5	0	0
Kalvarijos savivaldybė	5	0	0
Kazlų Rūdos savivaldybė	5	0	0
Kėdainių rajono savivaldybė	15	0	0
Klaipėdos miesto savivaldybė	30	0	0
Kupiškio rajono savivaldybė	6	0	0
Lazdijų rajono savivaldybė	8	0	0
Marijampolės savivaldybė	6	0	0
Mažeikių rajono savivaldybė	13	0	0
Neringos savivaldybė	1	0	0
Pagėgių savivaldybė	4	0	0
Palangos miesto savivaldybė	5	0	0
Raseinių rajono savivaldybė	10	0	0
Rietavo savivaldybė	3	0	0
Telšių rajono savivaldybė	12	0	0
Trakų rajono savivaldybė	13	0	0
Utenos rajono savivaldybė	10	0	0
Vilkaviškio rajono savivaldybė	16	0	0
Visagino savivaldybė	5	0	0

Zarasų rajono savivaldybė	4	0	0
Jonavos rajono savivaldybė	13	0	0
Šiaulių miesto savivaldybė	36	0	0
Viso:	798	139	

13.2. Gerėjant epidemiologinei situacijai Lietuvoje bei, atsižvelgiant į tai, sumažinus kontaktiniam ugdymui atnaujinti keliamus reikalavimus, atitinkamai padaugėjo mokyklų, atnaujinusių kontaktinį 5 – 11 klasių mokinių ugdymą (žr. žemiau pateikiamą lentelę, kurioje matyti, kaip, kintant epidemiologinei situacijai, atitinkamai kito ir mokyklų, teikiančių ugdymą kontaktiniu būdu, skaičius).

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. gegužės 26 d. nutarimu Nr. 385 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. lapkričio 4 d. nutarimo Nr. 1226 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“ pakeitimo“ (13.2 ir 13.4 punktai) buvo nustatyta, jog nuo 2021 m. birželio 1 d. ugdymas mokyklose pagal pagrindinio ugdymo ir vidurinio ugdymo programas (išskyrus atitinkamas išimtis) vykdomas nuotoliniu būdu arba švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka mišriu būdu, užtikrinant valstybės lygio ekstremaliosios situacijos operacijų vadovo nustatytas asmenų srautų valdymo, saugaus atstumo laikymosi ir kitas būtinas visuomenės sveikatos saugos, higienos, asmenų aprūpinimo būtinosiomis asmeninėmis apsaugos priemonėmis sąlygas ir savivaldybių (išskyrus Birštono, Biržų rajono, Elektrėnų, Ignalinos rajono, Jurbarko rajono, Joniškio rajono, Klaipėdos rajono, Kretingos rajono, Kupiškio rajono, Mažeikių rajono, Neringos, Pakruojo rajono, Pasvalio rajono, Rokiškio rajono, Skuodo rajono, Šiaulių rajono, Šilalės rajono ir Telšių rajono savivaldybes) teritorijose esančiose ugdymo įstaigose periodiškai atliekant pagal pagrindinio ugdymo ir vidurinio ugdymo programą ugdomų mokinių ir įstaigose kontaktiniu būdu dirbančių darbuotojų profilaktinį tyrimą COVID-19 ligai (koronaviruso infekcijai) diagnozuoti arba savikontrolę galimai COVID-19 ligai (koronaviruso infekcijai) nustatyti, arba nuotoliniu būdu.

Nuo 2021 m. birželio 17 d. įsigaliojus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. birželio 14 d. nutarimo Nr. 446 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. lapkričio 4 d. nutarimo Nr. 1226 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“ pakeitimo“ nuostatoms, testavimas ugdant kontaktiniu būdu mokinius pagal pagrindinio ugdymo ir vidurinio ugdymo programas tapo nebereikalingas iš viso 56-yje savivaldybių.

Testavimas išliko privalomas savivaldybėse, kuriose sergamumas 100 tūkst. gyventojų dar viršijo 200 atvejų (Švenčionių, Ukmergės, Molėtų rajono ir Visagino savivaldybės).

Savivaldybė	Mokyklų skaičius (iš viso)	Kontaktinį ugdymą organizuojančių mokyklų skaičius 05.25 duomenimis	Epidemiologinė situacija		Kontaktinį ugdymą organizuojančių mokyklų skaičius 06.14 duomenimis	Epidemiologinė situacija 06.14 duomenimis (100 tūkst.gyv.)
			05-25	06.07		
Akmenės rajono savivaldybė	6	-		102.6	6 (atvirose erdvėse/nuotoliniu būdu)	43.2

Savivaldybė	Mokyklų skaičius (iš viso)	Kontaktinį ugdymą organizuojančių mokyklų skaičius 05.25 duomenimis	Epidemiologinė situacija		Kontaktinį ugdymą organizuojančių mokyklų skaičius 06.14 duomenimis	Epidemiologinė situacija 06.14 duomenimis (100 tūkst.gyv.)
			05-25	06.07		
Alytaus miesto savivaldybė	12	0		241.9	0	154.5
Alytaus rajono savivaldybė	6	2		154.8	2	96.8
Anykščių rajono savivaldybė	6	4	323	176.8	Kontaktinis ugdymas organizuojamas mokiniams, kuriems mokyklos vaiko gerovės komisija yra priėmusi sprendimą teikti pagalbą įstaigoje	48.6
Birštono savivaldybė	1	0	124	24.8	1 (nuo birželio 1 d.)	0
Biržų rajono savivaldybė	7	3		58.3	7	31.4
Druskininkų savivaldybė	6	-		199.9	2	142
Elektrėnų savivaldybė	5	0	249	99.6	Dalis mokinių mokosi mišriu būdu, priklausomai nuo mokyklų bendruomenės sprendimo	87.1
Ignalinos rajono savivaldybė	4	3	149	198.2	4	148.7
Jonavos rajono savivaldybė	13	0		100.6	0	63.8
Joniškio rajono savivaldybė	9	-		49.2	9	68.8
Jurbarko rajono savivaldybė	11	5		78.4	10 (Jurbarko Antano Giedraičio – Giedriaus gimnazijos tarybos sprendimu I – III gimnazijos klasių	33

Savivaldybė	Mokyklų skaičius (iš viso)	Kontaktinį ugdymą organizuojančių mokyklų skaičius 05.25 duomenimis	Epidemiologinė situacija		Kontaktinį ugdymą organizuojančių mokyklų skaičius 06.14 duomenimis	Epidemiologinė situacija 06.14 duomenimis (100 tūkst.gyv.)
			05-25	06.07		
					mokiniai (391 mokinys) 2020 – 2021 m. m. baigė nuotoliniu būdu)	
Kaišiadorių rajono savivaldybė	8	0		78.8	0	65.1
Kalvarijos savivaldybė	5	0	513	160.8	-	120
Kauno miesto savivaldybė	61	3	591	225.4	4	142.5
Kauno rajono savivaldybė	18	1		127.1	1	89.2
Kazlų Rūdos savivaldybė	5	0		215.5	3	188.6
Kėdainių rajono savivaldybė	15	0	413	221.2	15 (bent po kelias likusias dienas)	149.7
Kelmės rajono savivaldybė	11	11		193.3	11	157.1
Klaipėdos miesto savivaldybė	30	0	319	175.8	4 (ne savivaldybės pavaldumo mokyklos)	117.4
Klaipėdos rajono savivaldybė	14	2		110.2	14 (10-yje mokyklų nuo birželio 10 d. mokiniai kontaktiniu būdu mokėsi visose klasėse)	76.6
Kretingos rajono savivaldybė	10	1		166.1	10	96.5

Savivaldybė	Mokyklų skaičius (iš viso)	Kontaktinį ugdymą organizuojančių mokyklų skaičius 05.25 duomenimis	Epidemiologinė situacija		Kontaktinį ugdymą organizuojančių mokyklų skaičius 06.14 duomenimis	Epidemiologinė situacija 06.14 duomenimis (100 tūkst.gyv.)
			05-25	06.07		
Kupiškio rajono savivaldybė	6	0	255	87.2	6	37.4
Lazdijų rajono savivaldybė	8	0	247	100.9	0	50.4
Marijampolės savivaldybė	6	0		170.2	0	121.6
Mažeikių rajono savivaldybė	13	0		80.7	13	51.2
Molėtų rajono savivaldybė	7	1		379.3	1	379.3
Neringos savivaldybė	1	0	82	0	1	0
Pagėgių savivaldybė	4	0	435	56.2	4 (atvirose erdvėse)	56.2
Pakruojo rajono savivaldybė	9	2	165	82.4	7	22
Palangos miesto savivaldybė	5	0	262	201	0	97.4
Panevėžio miesto savivaldybė	21	1	534	183.2	1	88.7
Panevėžio rajono savivaldybė	12	2	315	147.8	3	73.9
Pasvalio rajono savivaldybė	8	2	161	62.7	7	26.9

Savivaldybė	Mokyklų skaičius (iš viso)	Kontaktinį ugdymą organizuojančių mokyklų skaičius 05.25 duomenimis	Epidemiologinė situacija		Kontaktinį ugdymą organizuojančių mokyklų skaičius 06.14 duomenimis	Epidemiologinė situacija 06.14 duomenimis (100 tūkst.gyv.)
			05-25	06.07		
Plungės rajono savivaldybė	10	4	254	91.9	4	67.4
Prienų rajono savivaldybė	11	1		290.6	1	168.9
Radviliškio rajono savivaldybė	11	3	451	167.7	5	107
Raseinių rajono savivaldybė	10	0	333	153	0	101.3
Rietavo savivaldybė	3	0		69.7	0	27.9
Rokiškio rajono savivaldybė	8	3		116.3	8	94.5
Skuodo rajono savivaldybė	6	2		178.8	4 Paliktas testavimas, nors nebūtinas	89.4
Šakių rajono savivaldybė	11	6		111.2	-	53.7
Šalčininkų rajono savivaldybė	20	1		237.9	-	115.6
Šiaulių miesto savivaldybė	36	0		235.6	0	169.8
Šiaulių rajono savivaldybė	17	8		79.4	17	79.2
Šilalės rajono savivaldybė	8	8		42	8	28

Savivaldybė	Mokyklų skaičius (iš viso)	Kontaktinį ugdymą organizuojančių mokyklų skaičius 05.25 duomenimis	Epidemiologinė situacija		Kontaktinį ugdymą organizuojančių mokyklų skaičius 06.14 duomenimis	Epidemiologinė situacija 06.14 duomenimis (100 tūkst.gyv.)
			05-25	06.07		
Šilutės rajono savivaldybė	13	-		202.3	3	105.2
Širvintų rajono savivaldybė	5	1		93.9	5	40.2
Švenčionių rajono savivaldybė	4	3		302.3	4	226.7
Tauragės rajono savivaldybė	12	3	292	163.4	2	123.3
Telšių rajono savivaldybė	12	0		43.9	7	31
Trakų rajono savivaldybė	13	0		277.1	0	162.6
Ukmergės rajono savivaldybė	13	0	865	402.4	0	311.7
Utenos rajono savivaldybė	10	0	451	280.5	5	202
Varėnos rajono savivaldybė	8	3		126.7	3	68.2
Vilkaviškio rajono savivaldybė	16	0	500	251.3	0	125.7
Vilniaus miesto savivaldybė	134	26		251.3	26 (iš jų – 19 ne savivaldybės pavaldumo)	154.1
Vilniaus rajono savivaldybė	34	5		173.5	5	118.6

Savivaldybė	Mokyklų skaičius (iš viso)	Kontaktinį ugdymą organizuojančių mokyklų skaičius 05.25 duomenimis	Epidemiologinė situacija		Kontaktinį ugdymą organizuojančių mokyklų skaičius 06.14 duomenimis	Epidemiologinė situacija 06.14 duomenimis (100 tūkst.gyv.)
			05-25	06.07		
Visagino savivaldybė	5	0	464	347.7	0	259.4
Zarasų rajono savivaldybė	4	0		136.7	-	47.8

13.3. Savivaldybių mokyklos, neatnaujinusios kontaktinio mokinių ugdymo(si), siekdamos bent iš dalies kompensuoti mokinių socializacijos problemas, kilusias dėl užsitęsusio nuotolinio mokymosi, taip pat pagerinti vaikų psichinę sveikatą, organizavo netradicinio ugdymo dienas atvirose erdvėse, rengė klases išvykas ir ekskursijas, įvairius ugdymo(is) projektus, vykdė socialines ir neformaliojo ugdymo(si) veiklas atvirose erdvėse, tokiu būdu skatindamos klases mokinių bendrystę, socialinių ryšių atnaujinimą ir bendravimą, užtikrindamos vaikų socializaciją. Veiklos ir pamokos lauke buvo organizuojamos ir tuomet, kai kontaktiniu būdu ugdomiems mokiniams pamokos negalėjo vykti klasėse dėl mokyklos patalpose vykstančios brandos egzaminų sesijos.

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2021 m. gegužės 6 d. įsakymu Nr. V-725 „Dėl pagrindinio ugdymo programos ir vidurinio ugdymo programos ir III gimnazijos klases mokinių ugdymo proceso organizavimo 2020 – 2021 mokslo metais“ buvo įtvirtinta, kad nuotoliniu mokymo proceso organizavimo būdu negali būti vykdoma daugiau negu 50 procentų ugdymo procesui skirtu laiku. Kaip parodė savivaldybių pateikta informacija, daugeliu atvejų mokyklos, nepasirinkusios ugdymo vykdyti mišriuoju būdu, išnaudojo galimybę mokiniams atvirose erdvėse organizuoti neformaliojo švietimo užsiėmimus, projektines veiklas ir kita, užtikrinant fizinio ugdymo, sveikos gyvensenos, emocinės sveikatos, meninės raiškos, socialinius ir kitus mokinių poreikius. Mokyklos, ugdymą organizavusios mišriuoju būdu, esant palankioms oro sąlygoms, taip pat išnaudojo galimybes pamokas, grupines veiklas organizuoti lauke, lauko klasėse, parkuose, ir kitose atvirose erdvėse.

Savivaldybė	Mokyklų skaičius (iš viso)	Kontaktinį ugdymą organizuojančių mokyklų skaičius 06.14 duomenimis	Ugdymas atvirose erdvėse (birželio 11 – 14 d. duomenimis)
Akmenės rajono savivaldybė	6		Mokyklos ugdymą organizuoja nuotoliniu būdu arba atvirose erdvėse
Alytaus miesto savivaldybė	12	0	Išnaudojama galimybė mokiniams atvirose erdvėse organizuoti projektines, neformaliojo švietimo veiklas, dalykų pamokas, klases valandėles, kitus renginius
Alytaus rajono savivaldybė	6	2	

Anyškėčių rajono savivaldybė	6	Kontaktinis ugdymas organizuojamas mokiniams, kuriems mokyklos vaiko gerovės komisija yra priėmusi sprendimą teikti pagalbą įstaigoje	Esant palankioms oro sąlygoms 50 – 70 proc. ugdymo laiko vyksta atvirose erdvėse
Birštono savivaldybė	1	-	Atnaujinus kontaktinį ugdymą, esant palankioms oro sąlygoms apie 65 proc. veiklų vyksta atvirose erdvėse
Biržų rajono savivaldybė	7	7	Dalis pamokų ir neformalaus švietimo veiklų vyksta lauke, jei tik leidžia oro sąlygos
Druskininkų savivaldybė	6	2	-
Elektrėnų savivaldybė	5	Dalis mokinių mokosi mišriu būdu, priklausomai nuo mokyklų bendruomenės sprendimo	-
Ignalinos rajono savivaldybė	4	4	Projektinės ir ugdomosios veiklos atvirose erdvėse vyksta, kai mokyklose vykdoma pagrindinė brandos egzaminų sesija
Jonavos rajono savivaldybė	13	0	-
Joniškio rajono savivaldybė	9	9	-
Jurbarko rajono savivaldybė	11	10	-
Kaišiadorių rajono savivaldybė	8	0	10 – 40 procentų ugdymo veiklų mokyklose, neatnaujinusiose kontaktinio ugdymo, vyksta atvirose erdvėse
Kalvarijos savivaldybė	5	-	-
Kauno miesto savivaldybė	61	4	Išnaudojamos galimybės ugdymo veiklas organizuoti atvirose erdvėse
Kauno rajono savivaldybė	18	1	-
Kazlų Rūdos savivaldybė	5	3	Veiklos, esant palankioms oro sąlygoms, vykdomos lauke
Kėdainių rajono savivaldybė	15	15 (bent po kelias likusias dienas)	-
Kelmės rajono savivaldybė	11	11	-
Klaipėdos miesto savivaldybė	30	4 (ne savivaldybės pavaldumo mokyklos)	-
Klaipėdos rajono savivaldybė	14	14	-
Kretingos rajono savivaldybė	10	10	-
Kupiškio rajono savivaldybė	6	6	Didžioji dalis mokyklų 50 proc. ir daugiau ugdymo proceso veiklų organizuoja atvirose erdvėse
Lazdijų rajono savivaldybė	8	0	Išnaudojamos galimybės ugdymo veiklas organizuoti atvirose erdvėse
Marijampolės savivaldybė	6	0	Atvirose erdvėse atnaujinta neformaliojo vaikų švietimo veikla
Mažeikių rajono savivaldybė	13	13	-
Molėtų rajono savivaldybė	7	1	-
Neringos savivaldybė	1	1	Atnaujinus kontaktinį ugdymą, apie 50 proc. veiklų vykdoma atvirose erdvėse
Pagėgių savivaldybė	4	4 (atvirose erdvėse)	Išnaudojamos galimybės ugdymo veiklas organizuoti atvirose erdvėse

Pakruojo rajono savivaldybė	9	7	-
Palangos miesto savivaldybė	5	0	Organizuojant ugdymo procesą nuotoliniu būdu, kai kurios veiklos, esant palankioms oro sąlygoms – fizinio lavinimo, geografijos pamokos, patyriminės, praktinės ir savarankiškos veiklos vyksta atvirose mokyklos ir miesto erdvėse
Panevėžio miesto savivaldybė	21	1	Išnaudojamos galimybės ugdymo veiklas organizuoti atvirose erdvėse. Vaikams suteikti galimybę sportuoti mokyklų stadionuose po pamokų, taip suteikiant vaikams galimybę socializuotis ir pagerinti psichinę sveikatą
Panevėžio rajono savivaldybė	12	3	Mokinių ugdymą mišriu būdu organizuojančios mokyklos 80 proc. ugdymo proceso organizuoja atvirose erdvėse. Mokyklose, kurios neatnaujino vaikų ugdymo(si) kontaktiniu būdu, taip pat organizuojamos įvairios veiklos atvirose erdvėse
Pasvalio rajono savivaldybė	8	7	Mokyklose, atsižvelgiant į oro sąlygas, prioritetas teikiamas ugdymui atvirose erdvėse
Plungės rajono savivaldybė	10	4	-
Prienų rajono savivaldybė	11	1	Ugdymosi veikloms atvirose erdvėse skiriama 10 – 50 proc. laiko (vienoje mokykloje – visą ugdymo(si) laiką, kai tinkamos oro sąlygos)
Radviliškio rajono savivaldybė	11	5	Atvirose erdvėse ugdymas mokyklose vyksta nuo 30 iki 100 proc. viso ugdymo(si) proceso laiko. Neatnaujinusiose mišraus ugdymo mokyklose vykdoma tiriamoji projektinė veikla, neformaliojo švietimo užsiėmimai
Raseinių rajono savivaldybė	10	0	Nedidelė dalis pamokų vedamos atvirose erdvėse kontaktiniu būdu
Rietavo savivaldybė	3	0	Nors kontaktinis ugdymas mokyklose nebuvo atnaujintas, moksleivių susitikimai su klasių vadovais, klasių ekskursijos, pažintinės, edukacinės veiklos vyksta atvirose erdvėse
Rokiškio rajono savivaldybė	8	8	30 proc. ugdymo laiko skiriama veiklos atvirose erdvėse, tai ypač aktualu brandos egzaminų dienomis
Skuodo rajono savivaldybė	6	4	-
Šakių rajono savivaldybė	11		Mokyklose vyksta netradicinio ugdymo dienos, klasių išvykos. Tam yra išnaudojamos ir tos dienos, kai mokyklose vyksta valstybiniai brandos egzaminai
Šalčininkų rajono savivaldybė	20	-	-
Šiaulių miesto savivaldybė	36	0	-
Šiaulių rajono savivaldybė	17	17	-
Šilalės rajono savivaldybė	8	8	-
Šilutės rajono savivaldybė	13	3	-
Širvintų rajono savivaldybė	5	5	-

Švenčionių rajono savivaldybė	4	4	Leidžiant oro sąlygoms, mokyklos vykdys suplanuotas kultūrinių dienų ir projektines veiklas atvirose erdvėse mokiniams, kurie ugdomi nuotoliniu būdu
Tauragės rajono savivaldybė	12	2	Visose mokyklose vaikams organizuojama veikla lauko erdvėse (klasių valandėlės, sporto užsiėmimai, neformaliojo ugdymo užsiėmimai). Taip pat organizuojama kultūrinė – pažintinė bei vykdoma projektinė veikla atvirose erdvėse
Telšių rajono savivaldybė	12	7	Nors dalyje klasių mokomųjų dalykų pamokos organizuojamos nuotoliniu būdu, dienomis, skirtomis mokinių pažintinei, kultūrinei, meninei, kūrybinei veiklai, mokiniai ugdymo procese dalyvauja tiesiogiai
Trakų rajono savivaldybė	13	0	Suprasdamos neigiamas nuotolinio ugdymo pasekmes mokinių sveikatai, bendrojo ugdymo mokyklos organizuoja įvairias veiklas atvirose erdvėse, muziejuose ir kt.
Ukmergės rajono savivaldybė	13	0	Apie 15 proc. ugdomųjų veiklų vyksta atvirose erdvėse. Mokyklos turi įsirengusias stacionarias ar mobilias lauko klases
Utenos rajono savivaldybė	10	5	-
Varėnos rajono savivaldybė	8	3	-
Vilkaviškio rajono savivaldybė	16	0	Kontaktiniu būdu veiklas atnaujino neformaliojo vaikų švietimo būreliai
Vilniaus miesto savivaldybė	134	26	Esant palankioms oro sąlygoms lauke vykdomos apie 50 proc. pamokų, daugiausia – fizinio ugdymo, neformaliojo švietimo veiklos, klasių valandėlės. Dauguma mokyklų neturi lauko klasių, todėl nemaža dalis paskutinių ugdymo proceso savaičių planuojamos organizuoti miesto parkuose ir kitose erdvėse
Vilniaus rajono savivaldybė	34	5	Atsižvelgiant į mokinių tėvų nuomones ir į vyravusius permainingus orus, tik apie 60 proc. švietimo įstaigų lauko erdvėse organizavo socialines, projektines bei edukacines veiklas
Visagino savivaldybė	5	0	Mokyklų nustatyta tvarka ir grafikai atvirose erdvėse organizuojamos pamokos, atsižvelgiant į jų specifiką ir tematiką, projektinės veiklos, klasių valandėlės, neformaliojo švietimo užsiėmimai
Zarasų rajono savivaldybė	4	-	-

13.4. Daugelyje savivaldybių buvo dedamos pastangos (nuolat kalbant su tėvais, teikiant jiems informaciją, atsakant į rūpimus klausimus, periodiškai organizuojant tėvų apklausas dėl sutikimo vaikams mokytis kontaktiniu būdu ir pan.). Iš kitos pusės, kai kuriose savivaldybėse buvo pritaikyta kita praktika ir priimti kitokio pobūdžio sprendimai – pavyzdžiui, Klaipėdos miesto,

Kauno rajono, Jonavos rajono, Trakų rajono savivaldybių administracijų direktorių įsakymais dar 2021 m. gegužės pradžioje buvo priimti sprendimai neatnaujinti kontaktinio 5 – 11 klasių mokinių ugdymo mokyklose iki mokslo metų pabaigos, ir tokio sprendimo buvo laikomasi nepaisant savivaldybėje gerėjančios epidemiologinės situacijos. 2021 m. gegužės pradžioje analogiškų sprendimus buvo priėmusios ir kitos savivaldybių administracijos (Neringos, Telšių, Elektrėnų, Kupiškio ir kt.), tačiau, mažėjant susirgimų COVID-19 skaičiui, t. y. gerėjant epidemiologinei situacijai, atitinkami savivaldybių administracijų direktorių įsakymai buvo pakeisti, pripažinti netekusiais galios ar pan.

Teikdamos vaiko teisių apsaugos kontrolierei informaciją dėl mokinių ugdymo atnaujinimo kontaktiniu būdu problemų ir trikdžių, argumentai dėl aplinkybių, kurios įtakojo sprendimą iki 2020 – 2021 m. m. pabaigos ugdymą palikti vykdyti nuotoliniu būdu, buvo pateikti šie:

Kauno rajono savivaldybės administracija – mokyklos negalėtų užtikrinti visų Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro – valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovo sprendimuose nurodytų reikalavimų dėl mokinių srautų valdymo, mokinių maitinimo ir pavėžėjimo organizavimo: nebūtų galimybės tinkamai apriboti skirtingose klasėse ugdomų mokinių kontakto, trūktų kabinetų pamokoms ir nuotoliniam darbui, laikantis operacijų vadovo sprendimuose nurodytų reikalavimų mokinių atvežimas į mokyklą ir jų maitinimas užsitęstų per visą dieną, mokytojų saviizoliacijos ar nedarbingumo atveju nebūtų kam jų pavaduoti, 5 – 11 klasės mokiniams mokytis lauke nebūtų galimybės, nes lauko klasėse vyksta pamokos ir neformaliojo vaikų švietimo veiklos pradinį klasių mokiniams.

Klaipėdos miesto savivaldybės administracija – net ir gerėjant epidemiologinei situacijai liko galioti Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2021 m. gegužės 7 d. įsakymas Nr. AD1-578 „Dėl ugdymo proceso organizavimo 5 – 10, III gimnazinių klasių mokiniams Klaipėdos miesto savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklose“. Pastarasis sprendimas buvo priimtas nesant galimybių tinkamai įgyvendinti Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro – valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovo nustatytų asmenų srautų valdymo, saugaus atstumo laikymosi ir kt. būtinųjų reikalavimų, kai tuo pačiu metu mokosi ir pradinį, ir vyresnių klasių mokiniai (Klaipėdos miesto mokyklos yra labai didelės pagal mokinių skaičių); nes dar ne visi mokytojai paskiepyti 2 skiepu ir kt.

13.5. Siekiant kompensuoti socializacijos praradimus ir pagerinti vaikų emocinę sveikatą bei savijautą, miestų/rajonų savivaldybių administracijos, pasibaigus mokslo metams, organizavo vaikų socializacijos programų rėmimo konkursus, kuriuose dalyvavo ir finansavimą iš savivaldybės biudžeto gavo neformaliojo vaikų švietimo teikėjai. Finansuotų programų dėka birželio – rugpjūčio mėnesiais vaikams buvo organizuojamos vasaros poilsio stovyklos, kurios prisidėjo prie vaikų veiklos įvairovės, kryptingo užimtumo, saviraiškos poreikių tenkinimo, sveikatos stiprinimo, socialinių emocinių kompetencijų ugdymo ir turiningos edukacijos vasaros metu.

13.6. Savivaldybių administracijos išskyrė šias tiek kilusias problemas, susijusias su kontaktiniu 5 – 11 klasių vaikų ugdymo atnaujinimu, tiek ir teigiamus atnaujinto kontaktinio ugdymo(si) aspektus:

13.6.1. *Problemos:*

- Mokyklų bendruomenės noriai rinktūsi grįžimą į kontaktinį ugdymą(si) be testavimo. Situacija, kai grįžti į mokyklas gali tik sutikusieji profilaktiškai testuoti, skaldo mokyklų bendruomenes.
- Akcentuojama, kad sprendimą dėl mokinių grįžimo į mokyklas priima savivaldybių administracijos, tačiau realiai šį sprendimą priima patys mokiniai ir jų tėvai, nes, norint klasei sugrįžti mokytis kontaktiniu būdu (kai reikalingas profilaktinis testavimas COVID-19 (koronaviruso) infekcijai nustatyti), sutikimą tam turi išreikšti ne mažiau, kaip 60 proc. mokinių.
- Ribotos galimybės visus mokinius testuoti dėl žmogiškųjų išteklių stokos (Druskininkų savivaldybė, Raseinių rajono savivaldybė)

- Mokinių testavimą apsunkina gana riboti laboratorijų pajėgumai (Kauno miesto savivaldybė).
- Ne visos ugdymo įstaigos turi galimybę užtikrinti saugaus mokinių pavėžėjimo, nes taikomi griežti reikalavimai vykstant mokyklų autobusais ar viešuoju transportu (Raseinių rajono savivaldybė, Pasvalio rajono savivaldybė).
- Problemiškas srautų valdymas pernelyg mažose ar, priešingai, didelėse mokyklose (Pasvalio rajono savivaldybė, Raseinių rajono savivaldybė)
- Mokiniai, sugrįžę mokytis į mokyklas kontaktiniu ugdymo proceso organizavimo būdu, pradėjo pamokas skirstyti į „svarbias“ (tos, kurios vyksta mokykloje) ir „nesvarbias“ (kurios vyksta nuotoliniu būdu).
- Mokytojams tenka didesnis darbo krūvis dėl poreikio pasiruošti nuotolinėms ir kontaktinėms pamokoms.

13.6.2. *Teigiami aspektai:*

- Geresnė mokinių ugdymo(si) kokybė, pamokos kokybiškesnės, padidėjęs darbo pamokų metu tempas.
- Galimybė padėti mokiniui – paaiškinti, pakonsultuoti, suteikti pagalbą.
- Geresnės sąlygos likviduoti ugdymosi spragas.
- Patogesnis mokinių atsiskaitymas, atsakinėjimas, žinių patikrinimas, lengviau įsisavinama medžiaga.
- Galimybė objektyviau įvertinti mokinių mokymosi pasiekimus.
- Pagerėjusi mokinių socialinė, emocinė būseną bei fizinė sveikata.
- Fizinio aktyvumo padidėjimas, dienos režimo ritmo subalansavimas.
- Mažiau laiko praleidžiama prie kompiuterio ekrano.
- Pagerėjusi vaikų mokymosi motyvacija.

14. Iš skundo tyrimo metu gautos medžiagos ir iš to, kas nurodyta pažymos 1 – 13 punktuose, **darytinos šios išvados:**

14.1. Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstatymo 2 straipsnis apibrėžia vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus veiklos tikslą – gerinti vaiko teisinę apsaugą, ginti vaiko teises ir teisėtus interesus, užtikrinti tarptautinės ir nacionalinės teisės aktuose nustatytą vaiko teisių ir jo teisėtų interesų įgyvendinimą, atlikti vaiko teisių užtikrinimo ir apsaugos priežiūrą bei kontrolę. Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstatymo 11 straipsnio 1 ir 2 punktuose nustatyta, kad vaiko teisių apsaugos kontrolierius: kontroliuoja ir prižiūri, kaip yra įgyvendinamos Lietuvos Respublikos Konstitucijos, Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių, Europos Sąjungos teisės aktų, Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių vaiko teisių ir jo teisėtų interesų apsaugą, nuostatos Lietuvoje.

Vykdydamas įstatymo nustatytas pareigas bei įgyvendindamas suteiktas teises, vaiko teisių apsaugos kontrolierius asmenų skundus dėl vaiko teisių ir teisėtų interesų pažeidimo nagrinėja įstatymo suteiktų įgaliojimų ribose.

14.2. Lietuva, kaip ir kitos valstybės, ratifikuodama Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvenciją, skirtą vaiko teisių apsaugos stiprinimui ir gerinimui, įsipareigojo gerbti ir garantuoti visas joje numatytas vaiko teises bei imtis visų būtinų priemonių pripažintoms vaiko teisėms įgyvendinti. Vaikas visada turi būti tarp tų, kuriam pirmiausia suteikia apsauga, parama ir pagalba. Kiekvienam vaikui be jokios diskriminacijos, nepriklausomai nuo susidariusių aplinkybių turi būti garantuojama galimybė naudotis visomis teisės aktuose nustatytomis teisėmis ir laisvėmis (Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencijos 2 straipsnis, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 4 straipsnis).

Dėl vaiko teisių ir geriausių jo interesų užtikrinimo prievolės bei ribojimų, susijusių su vaiko teisės į mokslą įgyvendinimu, taikymo

14.3. Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencijos 3 straipsnyje įtvirtintas vienas iš vaiko teisių apsaugos principų – reikalavimas visų pirma atsižvelgti į geriausius vaiko interesus, t. y. prievolė valstybei, viešiesiems bei privatiems asmenims, imantis bet kokių vaiką liečiančių veiksmų, įvertinti šių veiksmų įtaką vaikui, suteikti jam tinkamą pirmenybę bei sukurti palankią aplinką. Vaiko geriausių interesų užtikrinimas turi būti suprantamas visų Konvencijos straipsnių ir juose įtvirtintų vaiko teisių visumos kontekste bei atitikti Konvencijos dvasią ypač atsižvelgiant į vaiką kaip į individą su savo pažiūromis, nuomone ir jausmais, ir į vaiką, kaip pilietinių ir politinių teisių bei specialiųjų apsaugos priemonių reikalaujantį objektą.

Vaiko teisių komitetas pabrėžia, kad vaiko interesai yra trejopa sąvoka. Tai yra:

- materialinė teisė. Vaiko teisė, kad jo (jos) interesai būtų įvertinti ir į juos būtų atsižvelgta, kai svarstomi skirtingi interesai, siekiant priimti sprendimą dėl aptariamo klausimo, ir garantija, kad ši teisė bus įgyvendinta kiekvieną kartą, kai yra priimamas su vaiku, nustatytomis ar nenustatytomis vaikų grupėmis ar apskritai vaikais susijęs sprendimas;

- pagrindinis, aiškinamasis teisės principas. Jeigu teisinę nuostatą galima aiškinti keliais būdais, būtina pasirinkti tą aiškinimą, kuris geriausiai atitinka vaiko interesus;

- darbo tvarkos taisyklė. Priimant sprendimą, kuris darys įtaką konkrečiam vaikui, vaikų grupei ar visiems vaikams, sprendimo priėmimo procesas turėtų apimti galimo tokio sprendimo poveikio (teigiamo ar neigiamo) susijusiam vaikui ar vaikams vertinimą. Siekiant įvertinti ir nustatyti vaiko interesus, būtinos procedūrinės garantijos. Be to, sprendimo pagrindimas turėtų parodyti, kad į tokią teisę buvo aiškiai atsižvelgta. Tokiu atveju, valstybės dalyvės privalo paaiškinti, kaip tokia teisė buvo gerbiama sprendime, t. y. kas atitiko vaiko interesus, kokiais kriterijais buvo remtasi, kaip vaiko interesai buvo įvertinti, atsižvelgiant į kitas aplinkybes.

14.4. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 18 straipsnyje yra įtvirtinta, jog žmogaus teisės ir laisvės yra prigimtinės. Prigimtinės žmogaus teisės – tai individo prigimtinės galimybės, kurios užtikrina jo žmogiškąjį orumą socialinio gyvenimo srityse; jos sudaro tą minimumą, atskaitos tašką, nuo kurio plėtojamos ir papildomos visos kitos teisės ir kurios sudaro tarptautinės bendruomenės neginčijamai pripažintas vertybes⁴.

Nors negalima teigti, kad valstybė (jos institucijos, pareigūnai) niekada nepažeidžia žmogaus teisių, tačiau būtent valstybė garantuoja ir gina žmogaus teises, jai tenka didžiausia atsakomybė už žmogaus teisių apsaugą bei reikiamų sąlygų joms įgyvendinti sukūrimą.⁵

Iš kitos pusės, kaip yra pažymėjęs Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas savo nutarimuose:

- tarp, viena, asmens teisių ir laisvių ir, antra, visuomenės interesų neretai kyla konfliktų, o kartais atsiranda ir prieštaravimų. Demokratinėje visuomenėje tokie prieštaravimai sprendžiami derinant skirtingus interesus ir siekiant nepažeisti jų pusiausvyros, ir vienas iš interesų derinimo būdų yra asmens teisių ir laisvių įgyvendinimo ribojimas. Prigimtinio žmogaus teisių ir laisvių pobūdžio pripažinimo principas nepaneigia to, kad žmogaus teisių ir laisvių įgyvendinimas gali būti ribojamas. Beje, tokią galimybę numato ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija. Pagal šią Konvenciją ir susiformavusią Europos žmogaus teisių teismo praktiką tokie apribojimai galimi, t. y. laikomi pagrįstais, jeigu atitinka dvi sąlygas: 1) yra teisėti ir 2) būtinai reikalingi demokratinėje visuomenėje. Teisėtumo reikalavimas reiškia, kad apribojimai turi būti nustatomi tik įstatymu, kuris viešai paskelbiamas, o jo normos suformuluojamos pakankamai aiškiai. Įstatymais apibrėžiant teisių įgyvendinimo ribas, būtina atsižvelgti į atitinkamos teisės (ar laisvės) paskirtį bei prasmę ir Konstitucijoje nustatytas jos ribojimo galimybes bei sąlygas. Ieškant atsakymo į klausimą, ar konkretus ribojimas yra būtinai reikalingas demokratinėje visuomenėje, pirmiausia reikia išsiaiškinti ribojimo tikslus bei paskirtį, o antra,

⁴ LR Konstitucinio teismo nutarimas - <https://www.lrkt.lt/lt/teismo-aktai/paieska/135/ta385/content>

⁵ LR Konstitucinio teismo nutarimas - <https://www.lrkt.lt/lt/teismo-aktai/paieska/135/ta406/content>

nustatyti, ar ribojimo priemonės yra proporcingos siekiamam teisėtam tikslui (Konstitucinio Teismo 1997 m. vasario 13 d. nutarimas)⁶;

- konstitucinis žmogaus teisių ir laisvių įtvirtinimas savaime nereiškia, kad negalima riboti jų įgyvendinimo. <...> Riboti konstitucinių žmogaus teisių ir laisvių įgyvendinimą galima, jeigu yra laikomasi šių sąlygų: tai daroma įstatymu; ribojimai yra būtini demokratinėje visuomenėje siekiant apsaugoti kitų asmenų teises bei laisves ir Konstitucijoje įtvirtintas vertybes, taip pat konstituciškai svarbius tikslus; ribojimais nėra paneigiama teisių ir laisvių prigimtis bei jų esmė; yra laikomasi konstitucinio proporcingumo principo. Sprendžiant, ar įstatymas, kuriuo ribojamas asmens teisių ir laisvių įgyvendinimas, nepažeidžia konstitucinio proporcingumo principo, kaip vieno iš konstitucinio teisinės valstybės principo elementų, būtina įvertinti, ar įstatyme numatytos priemonės atitinka teisėtus ir visuomenei svarbius tikslus, ar šios priemonės yra būtinos minėtiems tikslams pasiekti ir ar šios priemonės nevaržo asmens teisių ir laisvių akivaizdžiai labiau negu reikia šiems tikslams pasiekti (2004 m. gruodžio 29 d., nutarimas, 2012 m. spalio 31 d., 2013 m. liepos 1 d. nutarimai);⁷

- reikalavimas asmens teisių ir laisvių įstatymu neriboti labiau, negu reikia teisėtiems ir visuomenei svarbiems tikslams pasiekti, inter alia suponuoja reikalavimą įstatymų leidėjui nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuris sudarytų prielaidas pakankamai individualizuoti asmens teisių ir laisvių apribojimus: ribojantis asmens teises ir laisves įstatymo nustatytas teisinis reguliavimas turi būti toks, kad sudarytų prielaidas kiek įmanoma įvertinti individualią kiekvieno asmens situaciją ir, atsižvelgiant į visas svarbias aplinkybes, atitinkamai individualizuoti konkrečias tam asmeniui taikytinas ribojančias jo teises priemones (inter alia 2011 m. liepos 7 d., 2016 m. vasario 17 d., 2019 m. birželio 25 d. nutarimai) (Konstitucinio Teismo 2020 m. birželio 5 d. nutarimas⁸).

14.5. Jungtinių Tautų Vaiko teisių komitetas pripažįsta,⁹ jog „krizinėse situacijose tarptautinė teisė išimties tvarka leidžia priemones, kurios gali apriboti naudojimąsi tam tikromis žmogaus teisėmis, siekiant apsaugoti visuomenės sveikatą. Tačiau tokie apribojimai turi būti nustatyti tik esant būtinybei, būti proporcingi ir kuo mažesni. Be to, pripažįstant, kad COVID-19 pandemija gali turėti didelį ir neigiamą poveikį finansinių išteklių prieinamumui, šie sunkumai neturėtų būti laikomi kliūtimi įgyvendinti Vaiko teisių konvenciją, o valstybės turėtų užtikrinti, kad atsakas į pandemiją, įskaitant apribojimus ir sprendimus dėl išteklių paskirstymo, atspindėtų vaiko interesų principą.

14.6. Vaiko teisių apsaugos kontrolierės nuomone, šalyje susidarius ekstremaliajai situacijai (nagrįnėjamu atveju – dėl COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) plitimo grėsmės)¹⁰, valstybės teisė imtis būtinų priemonių padėčiai suvaldyti – nekvestionuotina. Iš kitos pusės, taikomos priemonės, remiantis aukščiau nurodyta oficialia konstitucine doktrina, turi būti proporcingos, būtinos ir tinkamos. Vaiko teisių apsaugos kontrolieriui teisės aktais nėra suteikta teisė tirti Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos) veiklos, tačiau vaiko teisės į mokslą užtikrinimo aspektu išsakytina pozicija, jog sprendimai, susiję su mokyklų uždarymu, siekiant kontroliuoti COVID-19 pandemijos mastą ir, kartu, užtikrinti tinkamą žmonių gyvybės ir sveikatos apsaugą, turėtų būti priimti tik kaip kraštutinė priemonė, atsižvelgus į geriausių vaiko interesų užtikrinimo poreikį ir įvertinus tokio sprendimo neigiamų pasekmių (visų pirma – vaikui, jo fizinei ir psichinei sveikatai bei pan.) ir naudos santykį. Atitinkamai, sprendžiant klausimus dėl mokinių sugrįžimo mokyti į mokyklas kontaktiniu būdu, vaikui ir jo teisių įgyvendinimui bei geriausių interesų užtikrinimui turėtų būti skiriamas prioritetas dėmesys ir dedamos maksimalios pastangos, kad, pavyzdžiui, tokios savivaldybių įvardintos problemos, kaip nepakankamas (ribotas) žmonių išteklių skaičius, riboti laboratorijų pajėgumai ir kt., netaptų vaikų teisės į mokslą įgyvendinimo kliūtimi.

⁶ <https://www.lrkt.lt/lt/teismo-aktai/paieska/135/ta389/content>

⁷ <https://www.lrkt.lt/lt/teismo-aktai/paieska/135/ta277/content>

⁸ <https://www.lrkt.lt/lt/teismo-aktai/paieska/135/ta2159/content>

⁹ https://www.unicef.nl/files/INT_CRC_STA_9095_E.pdf

¹⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. lapkričio 4 d. nutarimas Nr. 1225 „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo“

14.7. Europos ligų profilaktikos ir kontrolės centro 2020 m. gruodžio 23 d. paskelbtoje ataskaitoje „Dėl COVID-19 įtakos vaikams ir mokyklų vaidmens jį (virusą) perduodant“ pažymimi šie pagrindiniai aspektai, sietini su vaikų teisės į mokslą įgyvendinimu¹¹:

- Sprendimas uždaryti mokyklas, siekiant kontroliuoti COVID-19 pandemiją, turėtų būti naudojamas, kaip kraštutinė išeitis (priemonė). Aktyvaus mokyklų uždarymo neigiamas poveikis vaikų fizinei ir psichinei sveikatai, taip pat ekonominis poveikis visuomenei plačiaja prasme greičiausiai nusvertų naudą.

- Stebėjimo duomenimis, išanalizavus 1 – 18 metų amžiaus vaikų, sirgusių COVID-19, atvejus, pastebėtas mažesnis hospitalizavimo, sunkios hospitalizacijos ir mirties atvejų skaičius nei visose kitose amžių grupėse.

- Bet kokio amžiaus vaikai gali perduoti SARS-CoV-2, tačiau jaunesni vaikai, panašu, mažiau jautrūs infekcijai, o užsikrėtę rečiau perneša virusą kitiems nei vyresnio amžiaus vaikai ir suaugusieji.

- Mokyklų uždarymas gali padėti sumažinti SARS-CoV-2 perdavimą, tačiau savaime to nepakanka, kad būtų išvengta bendro COVID-19 viruso plitimo, jei nėra kitų nemedicininų intervencijų (NPI).

- Vaikų grįžimas į mokyklas apie 2020 m. rugpjūčio vidurį sutapo su įvairių priemonių (savaržymų) atlaisvinimu, tačiau nepastebėta, kad tai turėjo didelį poveikį COVID-19 atvejų skaičiui Europos Sąjungos valstybėse narėse nuo 2020 m. spalio mėnesio. 16-18 metų amžiaus vaikų grupėje pastebėtos atvejų tendencijos labai panašios į suaugusių 19-39 amžiaus asmenų.

- SARS-CoV-2 gali būti perduodamas mokyklos aplinkoje, o apie susirgimų atvejus buvo pranešta tiek ikimokyklinėse, tiek pradinėse ar vidurinėse mokyklose. Panašu, kad COVID-19 užsikrėtimo lygis mokyklose priklauso nuo viruso perdavimo lygio bendruomenėse. Ten, kur buvo atlikti epidemiologiniai tyrimai, atskleista, jog mokyklose viruso perdavimo atvejai sudarė mažąją dalį visų šalyse registruotų atvejų skaičiaus.

- Švietimo specialistams ir kitiems suaugusiesiems mokykloje nekyla didesnė infekcijos rizika nei kitų profesijų asmenims, nors švietimo funkcijų, kur užmezgamas kontaktas su vyresniais vaikais ir (arba) kitais suaugusiais, vykdymas gali būti susiję su didesne rizika.

- Nefarmacinės intervencijos mokyklose priemonės – fizinio atstumo laikymasis, kuris užkerta kelią susibūrimams, taip pat higienos ir kitos saugos priemonės yra būtinos, užkertant kelią viruso perdavimui. Priemonės turi būti pritaikytos aplinkai ir konkretaus amžiaus asmenų grupei, kartu atsižvelgiant į poreikį sudaryti vaikams optimalią mokymosi ir socialinę aplinką.

14.8. Paminėtina ir keletas kitų tyrimų išvadų, sietinų su COVID-19 poveikiu vaikams:

- Didžioji dauguma vaikų neužsikrėčia Covid-19, o vaikams, kurie visgi užsikrėtė, dažniausiai pasireiškia lengvi simptomai^{12,13}.

- Panašu, jog vaikai nėra pagrindiniai Covid-19 platintojai, skirtingai nuo daugelio kitų virusų, sukeliančių tokias epidemijas, kaip gripas. Tyrimai netgi rodo, kad mokytojai ir švietimo darbuotojai, dirbantys glaudžiai bendraujant su vaikais, neturi didesnio pavojaus užsikrėsti šiuo vieninteliu kontaktu,¹⁴ ir neturima įrodymų (ar jų turima labai mažai), kad mokyklas lankantys vaikai būtų antrinio perdavimo šaltinis.^{15,16}

¹¹ <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/children-and-school-settings-covid-19-transmission>. Šioje ataskaitoje nenagrinėjama COVID-19 epidemiologija, susijusi su naujais SARS-CoV-2 variantais (pavyzdžiui, pastebėtu Jungtinėje Karalystėje), nes patikimų įrodymų apie galimą poveikį mokyklų aplinkoje dar nėra.

¹² Götzinger F, Santiago-García B, Noguera-Julían A, Lanaspá M, Lancella L, Calò Carducci FI, et al. COVID-19 in children and adolescents in Europe: a multinational, multicentre cohort study. *The Lancet Child & Adolescent Health*. 2020;4(9):653-61.

¹³ <https://learning.nspcc.org.uk/research-resources/2020/social-isolation-risk-child-abuse-during-and-after-coronavirus-pandemic>

¹⁴ Covid-19 in schoolchildren A comparison between Finland and Sweden. Solna Nobels väg 18, SE-171 82 Solna. : Public Health Agency of Sweden; Year 2020. 2020-07-07. Contract No.: 20108-1.

¹⁵ Combatting COVID-19's effect on children. OECD; 11 August 2020 11 August 2020.

¹⁶ Heavey L. et al. No evidence of secondary transmission of COVID-19 from children attending school in Ireland, 2020. *Euro Surveill*. 2020.

• Panašiai kaip ir kitais vaikų virusinių ir bakterinių infekcijų komplikacijų atvejais neturėtų būti prieita prie išvados atriboti vaikus nuo švietimo ir nuo kontakto su kitais bendraamžiais.¹⁷

COVID-19 pandemijos įtaka vaikų teisės į mokslą įgyvendinimui

14.9. Siekiant įvertinti COVID-19 pandemijos įtaką vaikams, be duomenų, surinktų iš įvairių suinteresuotų institucijų vaiko teisių apsaugos kontrolierės atliekamo tyrimo metu, ne mažiau svarbu pažymėti įvairių mokslinių tyrimų metu atskleistus aspektus, susijusius su vaikų teisės į mokslą įgyvendinimu, kurie svarbūs vertinant ir analizuojant padėtį Lietuvoje, t. y.:

14.9.1. Mokyklų uždarymas stipriai paveikė vaikų lavinimą. Nors technologijų dėka vaikų lavinimas vyksta, tačiau jis negali visiškai pakeisti kontaktinio mokymo klasėse. Iš kitos pusės, nuotolinis mokymas leidžia įgyti naudojimosi skaitmeninėmis mokymo priemonėmis gebėjimus, kurie bus naudingi vaikams vėliau gyvenime.¹⁸

14.9.2. Mokyklų uždarymas lemia prastesnius akademinis pasiekimus, įgūdžių tobulinimo spragas, požiūrį ir elgesį, kurie gali trukdyti sėkmingai mokytis. Mokyklų uždarymas taip pat sietinas su didesne žalingo elgesio pasireiškimu tikimybe, pavyzdžiui, rūkymu, nepilnamečių nusikalstamumu, alkoholio ar narkotinių medžiagų vartojimu, rizikingu seksualiniu elgesiu ar nepageidaujamu nėštumu bei kt.¹⁹

14.9.3. COVID-19 pandemijos laikotarpiu sumažėjo vaikų fizinis aktyvumas. Tai sietina su mokyklų ir sportinės veiklos būrelių uždarymu; dauguma vaikų visas dienas praleido namuose mažai užsiimdami aktyvia fizine veikla.²⁰

14.9.4. Vaikų prisitaikymas prie nuotolinio mokymosi būdo priklauso nuo tokių veiksnių, kaip jų amžius, socialinė ir ekonominė padėtis bei šeimos aplinkybės ir, be kita ko, turimų specialiųjų ugdymosi poreikių. Tikėtina, jog nuotolinis ugdymas pagal priešmokyklinio ir pradinio ugdymo programas nebus labai efektyvus, jei nebus kruopščiai suplanuotas ir pritaikytas mažo amžiaus vaikų poreikiams ir ypatybėms.

Vaikai, augantys nepalankioje šeimos aplinkoje, palyginti su kitais bendraamžiais, taip pat turi mažiau galimybių maksimaliai išnaudoti mokymąsi nuotoliniu būdu (tikėtina, kad jie ne visada turi galimybių naudotis skaitmeniniais mokymosi šaltiniais (pvz., kompiuteriu ir gera interneto prieiga), jiems ne visada namuose užtikrinama palanki ugdymui(si) aplinka (pvz., rami vieta mokytis), jie ne visada sulaukia tiesioginės ir netiesioginės tėvų paramos mokymuisi.

Sunkumų gali patirti ir negalią turintys vaikai, kurie ypač jautriai reaguoja į įprastos veiklos pasikeitimus, dėl ko jiems sunkiau susikaupti prie kompiuterio, ypač jei netaikomos pagalbinės technologijos.

Vaikų ugdymasis nuotoliniu būdu labai priklauso nuo turimų nuotolinio ugdymo(si) galimybių, nuotolinio mokymo kokybės, pagalbos namuose, įsitraukimo į ugdymo(si) procesą laipsnio ir bendro požiūrio į mokymąsi. Švietimo sistemos turi siekti ne tik užtikrinti nepalankioje padėtyje esančių vaikų prieigą prie nuotolinių išteklių, bet ir stiprinti tėvų įsitraukimą į vaikų ugdymą(si), kad tėvams būtų teikiama visapusiška informacija ir patarimai apie veiksmingas praktikas, nukreiptas į vaikų mokymąsi.

Tikslus mokyklų ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų uždarymo poveikis vaikų mokymuisi („mokymosi praradimai“) dar visapusiškai neįvertintas ir skirsis priklausomai nuo mokymosi dalyko, vaiko amžiaus ir kitų veiksnių. Nors kai kurie tyrimai prieš pandemiją rodė, jog mokymosi praradimai gali būti nedideli ir tik laikini, naujausi skaičiavimai rodo, kad mokymosi praradimai ir poveikis ekonomikai yra daug didesnis.

¹⁷ Viner R. et al. Susceptibility to SARS-CoV-2 Infection Among Children and Adolescents Compared With Adults - A Systematic Review and Meta-analysis. *JAMA Pediatr.* 2020 Sep 25.

¹⁸ Saudi Journal of Nursing and Health Care. The Impact of COVID 19 on Children. https://saudijournals.com/media/features_articles/SJNHC_41_1-3_c.pdf

¹⁹ Coe, R., Weidmann, B., Coleman, R., & Kay, J. (2020). Impact of school closures on the attainment gap: Rapid evidence assessment. London: Education Endowment Foundation (EEF). https://dera.ioe.ac.uk/35707/1/EEF_%282020%29_-Impact_of_School_Closures_on_the_Attainment_Gap.pdf.

²⁰ Saudi Journal of Nursing and Health Care. The Impact of COVID 19 on Children. https://saudijournals.com/media/features_articles/SJNHC_41_1-3_c.pdf

Su pandemija susijęs stresas ir netikrumas gali turėti reikšmingą neigiamą poveikį vaikų psichinei sveikatai. Skirtingose apklausose bandyta užfiksuoti poveikį vaikų emocinei savijautai ir elgesiui. Tėvų apklausos pabrėžė vaikų elgesio pokyčius, tarp jų – padidėjusį dirglumą, sunkumus susikaupti ir miego problemas. Apklausa, kurios buvo tiesiogiai vykdytos su vaikais, atskleidė jų didesnę vienišumą, psichinės sveikatos pablogėjimą ir susirūpinimą dėl jų pačių ir jų šeimų ateities.²¹

14.9.5. Siekiant išsiaiškinti, kaip mokyklų uždarymas paveikė mokinių rezultatus, Nyderlanduose buvo ištirti 350000 pradinių klasių mokinių rezultatai²². Paaiškėjo, kad dėl mokyklų uždarymo jų mokymosi praradimai siekė apie 3 procentus. Poveikis prilygsta penktadaliui prarastų mokslo metų. Nuostoliai yra iki 60% didesni tarp mokinių, gyvenančių mažiau išsilavinusiose šeimose, kas kelia nerimą dėl netolygių vaikų praradimų dėl pandemijos.

Skirtingai nuo kitų visuomenės sektorių, tokių kaip ekonomika ar sveikatos priežiūra, situacija dėl patirtų mokymosi praradimų taip greitai neišryškėjo. Pastebėtina, jog mokyklos ir mokytojai dėjo dideles pastangas užtikrinti kiek įmanoma geresnį nuotolinį ugdymą(si), tačiau apklausos parodė, jog daugelis buvo nepatenkinti nuotoliniu mokymu.

Buvo gauta aiškių įrodymų, kad mokiniai mokyklų uždarymo metu mokosi mažiau nei įprastai. Mokymosi praradimai (nuostoliai) akivaizdūs visuose pradinėse klasių mokinių amžiaus tarpsniuose ir visose dalykinėse srityse: matematikos, rašybos ir skaitymo. Neigiamo poveikio dydis – maždaug 3 procentiniai balai, tačiau mokymosi praradimai buvo ypač ryškūs mokinių, gyvenančių nepalankioje šeimos aplinkoje, kas patvirtino daugelio nuogąstavimus, jog mokyklų uždarymas sukels socialines ir ekonomines spragas.

14.9.6. Daugelio mokinių sėkmė priklauso nuo jų galimybės palaikyti glaudų tarpusavio ryšį su mokytoju. Tai ypatingai svarbu vaikams, gyvenantiems socialiai pažeidžiamose šeimose, ir kurie paprastai nesulaukia tėvų pagalbos, kuriems trūksta atsparumo, mokymosi strategijų, kad jie galėtų mokytis patys.

Skaitmeninės technologijos gali suteikti galimybes į kokybišką ugdymą(si). Visgi, švietimo sistemos turi skirti didelį dėmesį, siekdamas užtikrinti, kad technologijos nedidintų esamo mokymosi prieinamumo ir kokybės skirtumų. Turi būti užtikrintas ne tik priėjimas prie technologijų ir prie atvirų ugdymo(si) šaltinių, bet ir užtikrintas efektyvus socialinis bendradarbiavimas tarp šeimos, mokytojo ir mokinio, ypač to, kuriam trūksta gebėjimo mokytis pačiam savarankiškai. Technologijos gali pagerinti mokytojų darbą, tačiau niekada negalės jų atstoti.²³

14.9.7. Kilus pandemijai buvo pradėti įgyvendinti novatoriški sprendimai, skirti padėti vaikams mokytis, kad ir kur jie bebūtų, tačiau skaitmeninės technologijos nėra optimalus būdas mažiems vaikams mokytis, be to, daugelis mažo amžiaus vaikų net neturi prieigos prie įrenginių. Mažo amžiaus vaikai turi asmeniškai bendrauti su kitais, kad galėtų tobulėti ir mokytis.²⁴

14.9.8. Kiekviena mokyklos uždarymo savaitė reiškia didžiulį žmogiškojo kapitalo vystymosi praradimą, turintį reikšmingą ilgalaikį ekonominį ir socialinį poveikį. Nors tai yra stiprus švietimo sistemų testas nepalankiausiomis sąlygomis, tai taip pat yra galimybė plėtoti alternatyvias švietimo galimybes.

Iš kitos pusės, svarstydami politinius sprendimus dėl mokyklų uždarymo, politikos formuotojai turi atsižvelgti į šias aplinkybes:

²¹ Securing the recovery, ambition, and resilience for the well-being of children in the post-COVID-19 decade. https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=1060_1060204-bkxh4bcbhk&title=Securing-the-recovery-ambition-and-resilience-for-the-well-being-of-children-in-the-post-COVID-19-decade&_ga=2.118112265.1845717594.1626697095-956255130.1626697095

²² Per Engzella, Arun Freya and Mark D. Verhagen. Learning loss due to school closures during the COVID-19 pandemic. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33827987/>

²³ Learning remotely when schools close: How well are students and schools prepared? Insights from PISA. <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/learning-remotely-when-schools-close-how-well-are-students-and-schools-prepared-insights-from-pisa-3bfda1f7/>

²⁴ In a Time of COVID-19 and Beyond, the World needs Early Childhood Educators. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09669760.2020.1839830>

- Veikla be ekrano. Įprastų pamokų valandų pakeitimas internetinėmis pamokomis greičiausiai turės neigiamos įtakos daugelio mokinių sveikatai. Dėl minėtos priežasties pamokos galėtų būti trumpinamos ir derinamos su neskaitmeninėmis mokymosi veiklomis.
- Mokinių emocinės sveikatos stebėseną. Pandemija ir su tuo susijęs mokyklų uždarymas gali sukelti nerimą ir pasimetimą. Turi būti rasti technologiniai sprendimai, kurie leistų užtikrinti tarpusavio ryšį, sąveiką ir palaikymą mokymosi metu, ypač esant neapibrėžtumui.
- Prieiga prie įrenginių. Mokiniai dažniau turi išmaniuosius telefonus, o ne nešiojamus kompiuterius, todėl Vyriausybė galėtų skolinti nešiojamus kompiuterius arba suteikti alternatyvių išteklių.
- Prieiga prie IT infrastruktūros. Kai visi mokiniai yra prisijungę vienu metu, kai kuriose vietose gali kilti ryšio problemų.²⁵

14.9.9. Sveikata ir švietimas yra susiję: gerinant vieną, gerėja kita, todėl sveikatos ir švietimo strategijos turėtų būti rengiamos kartu, laikantis tarpdisciplininio požiūrio ir prisiimant bendrą atsakomybę (Tamburlini ir kt., 2020). Tai yra ypač svarbu šiuo metu, kai kyla nauji sveikatos išsaugojimo iššūkiai, kurių neįmanoma ignoruoti. Kuriant ugdymo praktiką tiek pandemijos metu, tiek ir jai pasibaigus, saugumo, sveikatos, švietimo ir gerovės tikslai negali būti atskiri. Jų siekiant reikalinga bendra atsakomybė ir tarpinstitucinis bendradarbiavimas.²⁶

Dėl vaiko teisės į mokslą įgyvendinimo atnaujinant kontaktinį ugdymą(si) mokyklose

14.10. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos 29 straipsnio 1 dalyje ir Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 3 straipsnyje yra įtvirtinti šie švietimo tikslai – išugdyti kiekvienam asmeniui vertybines orientacijas, leidžiančias tapti doru, siekiančiu žinių, savarankišku, atsakingu žmogumi, ugdyti dorovinę bei socialinę atsakomybę, išlavinti gyvenimui svarbius protinius, fizinius bei komunikacinius gebėjimus, padėti įsisavinti žinių visuomenei būdingą informacinę kultūrą, padėti jam įgyti kompetencijų, laiduoti sąlygas asmens brandžiai dorovinei, mokslinei kultūrai, pasaulėžiūrai formuotis, sudaryti sąlygas asmeniui įgyti demokratijos tradicijas įkūnijančius pilietinės ir politinės kultūros pagrindus ir kt.

Siekiant minėtų tikslų tinkamo įgyvendinimo, vaikas turi teisę gauti geros kokybės švietimą (Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 46 straipsnio 1 dalies 4 punktą). Kaip pažymi Jungtinių Tautų Vaiko teisių komitetas (aiškinantis ir interpretuojantis Vaiko teisių konvencijos nuostatas) savo 2001 m. balandžio 17 d. Bendrajame Komentare Nr. 1 „Dėl švietimo tikslų“ (CRC/GC/2001/1)²⁷, lavinimas turi būti orientuotas į vaiką, atitikti jo poreikius ir sudaryti jam reikalingas sąlygas: švietimas, į kurį turi teisę kiekvienas vaikas, privalo suteikti vaikui gyvenimo įgūdžių, didinti jo galimybes naudotis visomis žmogaus teisėmis, kt.; švietimas turėtų būti palankus vaikams, įkvėpantis ir motyvuojantis kiekvieną vaiką.

Pastebėtina, kad švietimo vystymas yra neatsiejamas nuo šalies kultūrinės, ekonominės ir socialinės raidos (pažangos). Ugdymo įstaigos stipriai prisideda prie asmens vertybių formavimo bei asmens gebėjimų plėtojimo, tautinės ir kultūrinės savimonės brandinimo, taip pat tokių vertybių, kaip pilietiškumas, humanizmas, demokratiškumas, atvirumas naujovėms ir kt. skatinimo. Atsižvelgus į tai, vaiko teisių apsaugos kontrolierė laikosi pozicijos, jog vaiko teisės į mokslą įgyvendinimas ir galimybės vaikams mokytis kontaktiniu būdu užtikrinimas yra prioritetinės reikšmės, ir su šios teisės visapusišku įgyvendinimu susijusių klausimų ir kylančių problemų sprendimui turėtų būti skiriami reikiami finansiniai ir žmogiškieji išteklių. Kartu turėtų

²⁵ Education responses to covid – 19: Embracing digital learning and online collaboration. https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=120_120544-8ksud7oaj2&title=Education_responses_to_Covid-19_Embracing_digital_learning_and_online_collaboration&_ga=2.46353191.1845717594.1626697095-956255130.1626697095

²⁶ Children ‘under lockdown’: voices, experiences and resources during and after the COVID-19 emergency. Insights from a survey with children and families in the Lombardy region of Italy. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1350293X.2021.1872673?scroll=top&needAccess=true>

²⁷ Jungtinių Tautų Vaiko teisių komiteto Bendrieji komentarai.

http://vtaki.lt/uploads/structure/docs/485_a5eebb22a7f392edf2d7634481bb46b5.pdf

būti užtikrintas ir aiškus teisinis reglamentavimas, kuris leistų laiku suplanuoti atitinkamus veiksmus ir imtis priemonių sklandžiam vaikų sugrįžimui mokytis kontaktiniu būdu užtikrinti.

Kontaktinis vaikų ugdymas(is) užtikrina didesnes galimybes vaikams gauti ne tik akademinį, bet ir į praktiką orientuotą mokymąsi, sudaro sąlygas įvairesnėmis priemonėmis ir būdais įsisavinti žinias bei išvystyti gebėjimus, palankesnę terpę siekti švietimo tikslų, sustiprinti vaikų įgūdžius, patirtį ir pajėgumus. Kaip pabrėžia Jungtinių Tautų Vaiko teisių komitetas,^{28,29} vaikystė yra nuolatinio augimo laikotarpis, besitęsiantis nuo gimimo iki ankstyvos vaikystės ir nuo ikimokyklinio amžiaus iki paauglystės. Kiekvienas etapas yra reikšmingas, nes vyksta svarbūs vystymosi pokyčiai fizinio, psichologinio, emocinio ir socialinio vystymosi, lūkesčių ir normų atžvilgiu. Vaiko vystymosi etapai yra kumuliaciniai ir kiekvienas etapas turi poveikį paskesniajam etapui ir daro įtaką vaikų sveikatai, potencialui, pavojams ir galimybėms.

Kaip parodė praktika, COVID-19 stipriai paveikė vaikų gyvenimą, lėmė ne tik mokymosi praradimus, bet ir daugeliui vaikų sukėlė neigiamas pasekmes jų sveikatai ir gerovei, todėl kuo įmanomai greitesnis kontaktinio ugdymo(si) atnaujinimas (pagerėjus Lietuvoje epidemiologinei situacijai ir įvertinus rizikas) buvo būtinas. Nepaisant minėto, įvertinus tyrimo duomenis, išsakytina vaiko teisių apsaugos kontrolierės nuomonė, jog, iškilus įvairiems iššūkiams, ne visada buvo pakankamai atsižvelgiama į poreikį pirmiausia gerinti vaikų padėtį; kai kuriais atvejais kilo sunkumų suderinti norą sugrąžinti kuo daugiau vaikų mokytis kontaktiniu būdu su savivaldybių turimomis / valstybės sudarytomis galimybėmis (dėl ribotų laboratorijų pajėgumo, žmogiškųjų išteklių trūkumo ir pan.); galiausiai, ir pats grįžimo mokytis kontaktiniu būdu procesas ne visada buvo sklandus (ypač pradžioje, kada buvo pradėtas atnaujinti mokinių, ugdomų pagal pradinio ugdymo programą, kontaktinis ugdymas) dėl, manytina, pernelyg didelio situacijos neapibrėžtumo, nuolat kintančių teisės aktų nuostatų ir priimamų pakeitimų, ilgalaikių planų (priklausomai nuo kintančios epidemiologinės situacijos ir esamos padėties valstybėje) nebuvimo valstybiniu mastu, mokyklų bendruomenių nepritarimo testavimui ir dėl to kilusio tarpusavio susipriešinimo bei kt.

14.11. Jungtinės Tautos, pabrėždamos švietimo svarbą ir atkreipdamos dėmesį į šios teisės užtikrinimo sąsają su, atitinkamai, kitų teisių įgyvendinimu, siekdamas sušvelninti galimai pražūtingas COVID-19 pandemijos pasekmes, paragino šalių vyriausybes imtis šių politikos priemonių atnaujinat kontaktinį mokinių ugdymą(si)³⁰:

- įgyvendinti priemones visų pirma viruso perdavimo kontrolei, po to – užtikrinti kruopštaus mokyklų „atvėrimo“ plano parengimą (sudaryti galimybes užtikrinti saugumą fizinėse patalpose, išlaikant atstumus, įgyvendinant tokias visuomenės sveikatos priemones, kaip kaukių dėvėjimas, dažnas rankų plovimas; užtikrinti socialiai labiausiai pažeidžiamų vaikų poreikius; atlikti tyrimus, siekiant įvertinti mokymosi spragas ir parengti ugdymo(si) praradimų kompensavimo programas; konsultuoti ir kartu su švietimo bendruomenės nariais planuoti kontaktinio ugdymo mokyklose atnaujinimą; priimant sprendimus – juos įvertinti remiantis kitų šalių gerosiomis praktikomis, sveikatos priežiūros specialistų nuomone).

- užtikrinti švietimo finansavimą šiais būdais: stiprinant vidaus pajamų sutelkimą, išsaugant švietimui skirtų išlaidų dalį kaip svarbiausią prioritetą, priimant sprendimus dėl neefektyviai švietimui naudojamų išlaidų, stiprinant tarptautinį koordinavimą sprendžiant skolų krizę ir pan.

- kurti atsparias švietimo sistemas, kad būtų užtikrinta darni plėtra (sutelkti dėmesį į teisingumą ir įtrauktį; stiprinti rizikos valdymo gebėjimus visais sistemos lygiais; užtikrinti tvirtą vadovavimą ir koordinavimą; stiprinti konsultacijų ir komunikacijos mechanizmus).

- spartinti teigiamus mokymo ir mokymosi pokyčius (turėtų būti pasinaudota galimybe rasti naujų būdų, kaip įveikti mokymosi krizę ir rasti sprendimus, kurie anksčiau buvo sunkiai įsivaizduojami kaip įgyvendintini. Svarbu susikoncentruoti į mokslo praradimų šalinimą, mokytojo profesijos ir mokytojų pasirengimo stiprinimą; pašalinti technologinius barjerus ir investuoti į

²⁸ Jungtinių Tautų Vaiko teisių komiteto 2013 m. gegužės 29 d. Bendrasis komentaras Nr. 14 (2013) „Dėl vaiko teisės pirmiausia atsižvelgti į jo (jos) interesus“, CRC/C/GC/14.

²⁹ Jungtinių Tautų Vaiko teisių komiteto 2013 m. balandžio 17 d. Bendrasis komentaras Nr. 15 (2013) „Dėl vaiko teisės naudotis tobuliausiomis sveikatos sistemos paslaugomis“, CRC/C/GC/15.

³⁰ Policy Brief: Education during COVID-19 and beyond. https://www.un.org/development/desa/dspd/wp-content/uploads/sites/22/2020/08/sg_policy_brief_covid-19_and_education_august_2020.pdf

skaitmeninį raštingumą; stiprinti mokymo stebėseną; didinti lankstumą įvairiais švietimo ir mokymo lygiais.).

Visgi, kaip galima buvo matyti įvertinus teisinę bazę, susidaryti nuomonę iš savivaldybių administracijų pateiktos informacijos, vienas didžiausių problemų ugdymo(si) kontaktiniu būdu atnaujinimo periodu buvo aiškaus veiksmų plano nebuvimas, todėl, savivaldybėms kartais buvo sunku greitai sureaguoti į teisės aktų pakeitimus ir laiku pasiruošti jų įgyvendinimui bei juos įgyvendinti, ir tai neabejotinai atsiliepė vaiko geriausių interesų užtikrinimui.

14.12. Kaip yra pažymėjęs Europos Parlamentas 2020 m. spalio 22 d. rezoliucijoje dėl Europos švietimo ateities atsižvelgiant į COVID-19 (2020/270(RSP)),³¹ mokyklos ir kitos švietimo įstaigos atlieka platų socialinį ir švietėjišką vaidmenį, prisideda prie besimokančiųjų fizinės bei psichikos sveikatos; tuo tarpu tiesioginio mokytojų ir mokinių bendravimo stoka dažnai turi įtakos besimokančių vaikų gerovei ir emocinei savijautai, izoliavimo nuo bendraamžių priemonės kelia įtampą ir pan.; atsižvelgdamas į minėta, Europos Parlamentas palankiai vertina švietimo specialistų ir valstybių narių pastangas, kad būtų užtikrintas mokymasis gyvai COVID-19 atžvilgiu saugioje aplinkoje ir ragina valstybes nares daryti tai, ko reikia, kad mokymasis gyvai būtų užtikrintas visiems.

Lietuvoje kontaktinio ugdymo atnaujinimas buvo pradėtas įgyvendinti visų pirma sudarant šią galimybę pagal pradinio ugdymo(si) programą besimokantiems mokiniams, ir šis sprendimas, manytina, buvo pagrįstas, įvertinus, jog mažo amžiaus vaikams, kuriems reikalingas didžiausias mokytojų dėmesys dėl nesusiformavusių savarankiško ugdymo(si) įgūdžių ir, atitinkamai, dėl to kyla poreikis gauti nuolatinę pagalbą ugdymo(si) procese, karantinas ir ugdymas(is) nuotoliniu būdu sukėlė didžiausius praradimus. Visgi pats kontaktinio ugdymo(si) atnaujinimo procesas nebuvo pakankamai sklandus (plačiau apie savivaldybių pastebėtas problemas – pažymos 4.10.1 punkte), dėl ko pagal pradinio ugdymo(si) programą besimokančių vaikų sugrįžimas į mokyklas mokytis kontaktiniu būdu kai kuriais atvejais nepagrįstai ilgai užtruko.

14.13. Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencijos 12 straipsnyje įtvirtinta kiekvieno vaiko teisė laisvai reikšti savo nuomonę ir pažiūras, o vaiko pažiūroms, atsižvelgiant į vaiko amžių ir brandumą, kaip nustatyta šiame tarptautiniame dokumente, turi būti skiriama daug dėmesio.

Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 4 straipsnio 3 punkte ir 11 straipsnyje taip pat akcentuojama vaiko nuomonės išklauso ir vaiko dalyvavimo užtikrinimo principo svarba įtvirtinant, jog vaikas, sugebantis suformuluoti savo pažiūras, turi būti išklaustas visais su juo susijusiais klausimais ir į vaiko nuomonę, įvertinus jo amžių ir brandą, turi būti atsižvelgiama, jeigu tai neprieštarauja vaiko interesams.

Minėtų nuostatų taikymo kontekste atkreiptinas dėmesys į tai, kad tiek tarptautiniai, tiek nacionaliniai teisės aktai pabrėžia, jog vaikas turi teisę laisvai reikšti savo pažiūras visais jį liečiančiais klausimais, ir valstybės, garantuodamos šią teisę, iš esmės yra įpareigos imtis visų reikiamų priemonių visiškai įgyvendinti šią teisę visiems vaikams, taip pat užtikrinti, kad ši sąlyga būtų plačiai gerbiama ir suprantama. Be minėto, nepakanka paprasčiausiai išklausti – būtina atsižvelgti į vaiko pažiūras, kai vaikas gali jas suformuoti. Kaip pažymi Jungtinių Tautų Vaiko teisių komitetas,³² Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencijos 12 straipsnyje nurodytas reikalavimas vaiko pažiūroms skirti daug dėmesio, atsižvelgiant į amžių ir brandumą, paaiškina, kad vien amžius negali nustatyti vaiko pažiūrų svarbos. Svarbiausia brandumas – gebėjimas suprasti ir įvertinti tam tikro klausimo pasekmes, pagrįstai ir savarankiškai išreikšti savo pažiūras (Komentaro 29 ir 30 punktai). Tiesa, nors amžiaus ir brandumo sąlygos gali būti lengviau įvertinamos, kai išklausomas individualus vaikas ar kai grupė vaikų yra pastovios struktūros (šeima, mokinių klasė), tačiau net ir susiduriant su amžiaus ir brandumo vertinimo sunkumais, kai vaikai kolektyviai išreiškia savo pažiūras, valstybės turi laikyti vaikus ta grupe, kurią būtina išklausti, nes vaiko išreikštos pažiūros gali pasitarnauti, kaip svarbios perspektyvos ar patirtis, todėl turėtų būti apsvarstytos sprendimų

³¹ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0282_LT.html

³² Jungtinių Tautų Vaiko teisių komiteto Bendrasis komentaras Nr. 12 (2009) „Dėl vaiko teisės būti išklaustam“, CRC/C/GC/12, 2009 liepos 20 d.

priėmimo, politikos formavimo ir įstatymų ir (arba) priemonių rengimo ir jų vertinimo procese (Komentaro 10 ir 12 punktai).

Nagrinėjamu atveju, t. y. atliekant vaiko teisių apsaugos kontrolierės tyrimą dalyje dėl 5 – 11 klasių mokinių kontaktinio ugdymo atnaujinimo, duomenys atskleidė, jog, savivaldybėse priimant sprendimus dėl vaikų sugrąžinimo į mokyklas mokytis kontaktiniu būdu, šiame procese aktyviai savo nuomonę išreiškė Lietuvos moksleivių sąjunga, kuri, reaguodama į kylančias diskusijas dėl 5–11 klasių moksleivių grįžimo prie mišraus ugdymo(si), savo požiūrį ir poziciją išreiškė pateikdama atitinkamoms savivaldybėms kreipimuisi raštu. Lietuvos moksleivių sąjunga, savivaldybėms teikdama nuomonę dėl ugdymo(si) proceso atnaujinimo kontaktiniu būdu (pažymos 11.1 punktas), iš esmės reziūmavo, jog daugeliu atveju mokiniai buvo linkę nepritarti grįžimui į mokyklas ir mokymuisi mišriu būdu, nes: staigus moksleivių grįžimas į ugdymo įstaigas gali neigiamai įtakoti vaikų pasiekimus ir jų psichikos sveikatos būklę; sugrįžę į mokyklas vaikai nebeturės galimybės planuoti savo mokymo(si) laiko savarankiškai; kontaktinio ugdymo(si) metu vykstančios pamokos dažniausiai bus orientuotos į atsiskaitymus, o ne į bendrosiose programose nurodytų temų dėstymą; didėjant užsikrėtimų nuo COVID-19 skaičiui, dalyje mokyklų būtų sunku suvaldyti moksleivių srautus, užtikrinti visus saugumo reikalavimus, dėl ko mokyklos, tikėtina, taps COVID-19 viruso židiniiais; regionuose gyvenantys moksleiviai neturi galimybės reguliariai testuotis dėl mobilių patikros punktų trūkumo ir nepatogios infrastruktūros.

Neginčijant ir neneigiant vaikų nuomonės svarbos, pritariant, jog iš tiesų tokie Lietuvos moksleivių sąjungos paminėti aspektai, kaip nepakankami kai kuriose savivaldybėse esantys laboratorijų pajėgumai, apsunkintos galimybės vaikams testuotis dėl infrastruktūros nepatogumo, sunkumai mokyklose valdant mokinių srautus ir pan. neabejotinai atspindėjo atskirose savivaldybėse esančią situaciją, visgi, iš kitos pusės, paminėtina keletas aspektų, į kuriuos, savivaldybėse priimant sprendimus dėl mokinių sugrąžinimo mokytis į mokyklas kontaktiniu (mišriu) būdu, manytina, būtina buvo atkreipti dėmesį vertinant vaikų pateiktų argumentų svarbą:

- mokinių apklausa buvo vykdyta balandžio mėnesį, kai tuo tarpu savivaldybėse vaikų nuomonė buvo gauta ir vertinama gegužės mėnesį, jau pasikeitus epidemiologinei situacijai (susirgimų COVID – 19 skaičiams palaipsniui mažėjant).

- dėl savivaldybėse esančios situacijos, susijusios su galimybėmis mokyklose suvaldyti moksleivių srautus ir užtikrinti visus kitus saugumo reikalavimus, duomenys buvo pateikti remiantis 2020 m. spalio mėnesį vykdytos apklausos apie ugdymo proceso situaciją rezultatais, apie tai nepažymint savivaldybėms gegužės mėnesį siunčiant Lietuvos moksleivių sąjungos kreipimuisi.

Tiesa, buvo savivaldybių administracijų, kurios apie šią problemą pažymėjo ir 2021 m. gegužę teikdamos atsakymus vaiko teisių apsaugos kontrolieriui, ir iš tiesų suprantama, jog itin mažose ar, priešingai, didelėse mokyklose dėl turimų patalpų išskirtinumo gali būti sunku sureguliuoti mokinių srautus. Iš kitos pusės, keltinas klausimas, ar iš tiesų neįmanoma rasti sprendimų, kad, pavyzdžiui, mokant vaikus srautais, ieškant kitų sprendimų bent daliai vaikų būtų sudaryta galimybė mokytis „gyvai“, tokiu būdu patenkinant jų socialinio bendravimo, tarpusavio santykių atkūrimo ir pan. poreikius.

- nors galimybė savarankiškai planuoti laiką yra teigiamas ugdymo(si) nuotoliniu būdu aspektas, tačiau visgi abejotina, ar jie gali būti pakankamai susiformavę jaunesnio amžiaus vaikams, ką iš esmės pripažino ir pati Lietuvos moksleivių sąjunga, teikdama atsakymą vaiko teisių apsaugos kontrolieriui, kuriame jaunesnių moksleivių patirti keblumai su efektyviu laiko planavimu buvo paminėti, kaip viena iš pandemijos metu išryškėjusių problemų. Būtent dėl minėtos priežasties išsakytina nuomonė, jog, greičiausiai, tik mažai grupei vaikų karantino metu kilusi atsakomybė ir atsiradusi galimybė savarankiškai planuoti veiklas tapo privalumu, o ne, priešingai – trūkumu.

- nors, kaip teigiama Lietuvos moksleivių sąjungos kreipimesi į savivaldybes, staigus grįžimas vaikams į mokyklas gali neigiamai įtakoti psichikos sveikatos būklę, tačiau, kaip parodė daugelio savivaldybių tyrimo metu pateikta informacija, daugybei vaikų grįžimas į mokyklas ir dalyvavimas kontaktinėse veiklose kaip tik buvo tas aspektas, kuris turėjo teigiamą įtaką jų

savijautai – pagerėjo mokinių socialinė, emocinė būseną bei fizinė sveikata, o, kartu, padidėjo ir jų motyvacija mokytis bei kt.

Šalia to, atkreiptinas dėmesys ir į Vilniaus universiteto mokslininkų atlikto tyrimo „Nuotolinis vaikų ugdymas pandemijos dėl COVID-19 metu: grėsmės bei galimybės ekosisteminiu požiūriu: E-VAIKAI“³³ išvadas, kurios atskleidė, jog vaikų emocinė savijauta 38-40 proc. atvejų jiems mokantis nuotoliniu būdu pablogėjo; dėl perteklinio laiko, kurį vaikai leido prie kompiuterinės įrangos ekranų, suprastėjo ir fizinė sveikata: sumenko vaikų savireguliacija, padažnėjo galvos skausmai, padažnėjo miego sunkumai; kaip didelę problemą mokiniai dažniausiai minėjo socialinę izoliaciją: negalėjimą eiti į mokyklą, susitikti su draugais, bendrauti gyvai, leisti laisvalaikį kitaip nei prie ekranų. Kaip jau buvo paminėta aukščiau, neigiama įtaka vaikų emocinei sveikatai dėl mokyklų uždarymo buvo akcentuota ir kitų šalių tyrimuose.³⁴

Nepaisant minėto, iš kai kurių savivaldybių pateiktos informacijos buvo galima susidaryti nuomonę, jog aukščiau minėta Lietuvos moksleivių sąjungos nuomonė turėjo didelę įtaką priimant sprendimą iki mokslo metų pabaigos neatnaujinti kontaktinio 5 – 11 klasių mokinių ugdymo. Nors vėliau dalyje savivaldybių šio sprendimo buvo atsisakyta, visgi, pavyzdžiui, Jonavos rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklos mokiniai ir toliau iki mokslo metų pabaigos negrįžo mokytis į mokyklas „gyvai“.

14.14. Vaiko teisių apsaugos kontrolierės nuomone, siekiant užtikrinti kuo geresnę terpę vaikų gebėjimų vystymui, didesnę švietimo sistemos dalyvių (visų pirma mokinio) motyvaciją, investicijų į žmogiškąjį kapitalą efektyvumą, svarbus vaikų mokymasis kontaktiniu būdu. Šalia viso to, svarbi artimiausios vaiko aplinkos – tėvų ir, be abejo, valstybės pagalba, siekiant bendro tikslo – visapusiškai vaikų poreikius atitinkančio vaikų teisės į mokslą įgyvendinimo.

Kaip pabrėžė UNICEF, pandemijos metu vaikams gali padėti tėvai, kurie yra ramūs ir iniciatyvūs, laikosi rutinos, leidžia vaikui pajusti savo emocijas, yra sąžiningi, nuramina ir paaiškina, kokių praktinių priemonių jie gali imtis, kad apsaugotų save ir kitus³⁵.

Ne mažiau svarbi, kaip minėta aukščiau, ir valstybės pagalba, kai teikiamas prioritetą švietimo finansavimui ir numatomos priemonės kompensuoti ugdymo(si) praradimus, sumažinti bet kokį neigiamą pandemijos poveikį vaikų rezultatams ir jų savijautai. Dėl šios priežasties Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2021 m. sausio 20 d. įsakymu Nr. V-85 buvo patvirtintas Mokymosi praradimų dėl COVID-19 pandemijos kompensavimo planas 2021 metams, numatant: sukurti ankstyvosios prevencinės skaitymo diagnostikos įrankių sistemą, leidžiančią mokytojui įvertinti mokinių skaitymo pasiekimus po nuotolinio mokymosi, bei planuoti ir stebėti mokinio pažangą, mokantis kasdieniu, nuotoliniu arba mišriu būdu; teikti konsultacijas mokinių mokymosi praradimams kompensuoti; padėti mokykloms pasirengti 2021–2022 mokslo metų praradimų kompensavimo priemones; parengti ir įgyvendinti Geros savijautos programą mokykloms, pagal kurią mokiniai galėtų rinktis skirtingas meninio, fizinio aktyvumo, psichologinio pobūdžio veiklas, kurios skatintų ne tik individualų mokinių emocinės gerovės puoselėjimą, bet ir stiprintų komandinę veiklą, socialinius, komunikacinius įgūdžius ir kt.

Visgi nepaneigtina, kad, nors nuo 2021 m. rugsėjo 1 d. į mokyklas mokytis kontaktiniu būdu sugrįžo visi šalies mokiniai, tačiau, blogėjant epidemiologinei situacijai, remiantis Lietuvos

³³ VU mokslininkų tyrimas „Nuotolinis vaikų ugdymas pandemijos dėl Covid-19 metu: grėsmės bei galimybės ekosisteminiu požiūriu“, https://www.fsf.vu.lt/dokumentai/Nuotolinis_vaiku_ugdymas_pandemijos_del_COVID-19_metu.pdf

³⁴ Securing the recovery, ambition, and resilience for the well-being of children in the post-COVID-19 decade. https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=1060_1060204-bkxh4bcbhk&title=Securing-the-recovery-ambition-and-resilience-for-the-well-being-of-children-in-the-post-COVID-19-decade&_ga=2.118112265.1845717594.1626697095-956255130.1626697095
Education responses to covid – 19: Embracing digital learning and online collaboration. https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=120_120544-8ksud7oaj2&title=Education_responses_to_Covid-19_Embracing_digital_learning_and_online_collaboration&_ga=2.46353191.1845717594.1626697095-956255130.1626697095

³⁵ Evangelin Sally Jeya Singh., Saudi J Nurs Health Care, Jan, 2021; https://saudijournals.com/media/features_articles/SJNHC_41_1-3_c.pdf

Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos patvirtintais ugdymo scenarijais,³⁶ mokiniams, besimokantiems pagal pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas, tikėtinas ir ugdymas mišriu (hibridiniu) būdu. Būtent dėl to svarbu užtikrinti, kad būtų sukurta įtrauki, kokybiška švietimo sistema, kuri užtikrintų visapusiškai vaikų poreikius atitinkantį ugdymą(si), tame tarpe ir pagal įvairias ugdymo(si) programas besimokantiems socialiai pažeidžiamų šeimų, specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams. Pritartina Nacionalinės švietimo agentūros išsakyti pozicijai, jog svarbu, kad mokslininkai, švietimo platformų kūrėjai, informacinių technologijų specialistai tobulintų įvairius įrankius, padedančius mokytojams kurti ir saugoti mokymo medžiagą (pavyzdžiui, interaktyvių skaidrių kūrimo platformos, didelių dokumentų talpyklos ir kt.), plėsti skaitmeninių ugdymo išteklių ir priemonių bankus, kurti technologijas ir programas, gerinančias besimokančiųjų nuotolinio bendravimo kokybę ir savijautą dėl kontaktų trūkumo ir socialinės izoliacijos.³⁷

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė, remdamasi tuo, kas išdėstyta, atsižvelgdama į skundo tyrimo metu paaiškėjusias aplinkybes ir vadovaudamasi Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstatymo 11 straipsnio 2 punktu, 23 straipsnio 1–4 dalimis, taip pat 24 straipsnio 7 ir 12 punktu, **nusprendžia**, siekiant visapusiškos vaikų gerovės, siūlyti:

1. Užtikrinti geresnį švietimo valdymą, lankstesnį sprendimų priėmimą, užtikrinti mokymo ir mokymosi kokybės gerinimą, stiprinti mokytojų ir mokinių bendrąsias ir socialines kompetencijas, ugdyti emocinį vaikų atsparumą neigiamiems įvykiams.

2. Imantis bet kokių vaiką liečiančių veiksmų ir priimanč su vaiko teisių ir teisėtų interesų įgyvendinimu susijusius sprendimus, atkreipti dėmesį į geriausių vaiko interesų prioriteto principo svarbą, įvertinti atitinkamų veiksmų įtaką vaikui ir suteikti jam tinkamą pirmenybę. Užtikrinti, kad, priimanč sprendimus, bus paaiškintas priemonių reikalingumas bei pagrindimas, nurodyta, kaip konkreti teisė buvo gerbiama sprendime (t. y. kas atitiko vaiko interesus, kokiais kriterijais buvo remtasi, kaip vaiko interesai buvo įvertinti ir pan.).

3. Nedelsiant reaguoti į savivaldybių administracijų ar konkrečių mokyklų pastebėtus teisinio reglamentavimo sistemos trūkumus, teisės aktų papildymo poreikį ir pan., siekiant, jog, pandemijos metu organizuojant vaikų ugdymą(si), būtų užtikrintas kuo ilgesnis kontaktinio ugdymo(si) modelis, taip išvengiant mokslo praradimų.

4. Atlikti reikalingus tyrimus, siekiant įvertinti situaciją ir atkreipti dėmesį į ilgalaikį mokinių mokymosi gerovės dėl pandemijos nuosmukį.

5. Skatinti mokyklas užtikrinti kuo didesnę tėvų įtraukimą į sprendimų, sietinų su vaikų gerovės užtikrinimu pandemijos metu ir ugdymo(si) proceso mokyklose saugumu, paieškos ir priėmimo procesus, tokiu būdu užtikrinant geresnę tarpusavio komunikaciją ir glaudesnę bendradarbiavimą.

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė

Edita Žiobienė

Ieva Braškienė, tel. (8 5) 249 9268, faks. (8 5) 210 7176, el. p. ieva.braskiene@vtaki.lt

³⁶ <https://mokyklabecovid.lt/ugdymo-scenarijai/>

³⁷ https://www.emokykla.lt/upload/nuotolinis/Nuotolinio%20mokymo%20Vadovas_3.pdf